

ОТЧЕТ

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА ПРОГРАМА И ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ ПРЕЗ 2016 ГОДИНА

**Приет от Министерски съвет с Решение № 15 от 12.01.2017 г.,
обн., ДВ, бр. 7 от 20.01.2017 г.**

СОФИЯ, 2016

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА.....	3
ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
ОСНОВНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2016 ГОДИНА.....	6
I. ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПРЕЗ 2016 ГОДИНА.....	8
II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ХОРИЗОНТАЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ ОТ СТРАТЕГИЯ 2013 – 2017 ГОДИНА.....	10
II.1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище.....	10
II.2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги.....	16
II.3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на Националната статистическа система.....	22
II.4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги.....	32
III. ОТЧЕТ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ.....	33
III.1. Демографска и социална статистика.....	33
III.2. Макроикономическа статистика.....	37
III.3. Бизнес статистика.....	41
III.4. Статистика на селското, горското и рибното стопанство.....	47
III.5. Многоотраслова статистика.....	50
III.6. Информационни и комуникационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности.....	54
IV. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ.....	57
V. ВЪТРЕШЕН ОДИТ И АДМИНИСТРАТИВЕН КОНТРОЛ.....	60
Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2016 година.....	64
Приложение 2. Организационна схема на НСИ.....	66

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

АВ – Агенция по вписванията

АМ - Агенция „Митници”

БАБХ – Българска агенция по
безопасност на храните

БАН - Българска академия на науките

БВП - брутен вътрешен продукт

БНБ - Българска народна банка

БНД - брутен национален доход

БС - бизнес статистика

ДФЗ - Държавен Фонд „Земеделие“

ЕИСПП - Единна информационна
система за противодействие на
престъпността

ЕК - Европейска комисия

ЕКАТТЕ - Единна класификация на
административно-териториалните и
териториалните единици

ЕС - Европейски съюз

ЕСИФ - Европейски структурни и
инвестиционни фондове

ЕСС - Европейска статистическа
система

ЗВО - Звено „Вътрешен одит“

ИА - изпълнителна агенция

ИАЛВ - Изпълнителна агенция по
лозата и виното

ИАМА – Изпълнителна агенция
„Морска администрация“

ИКТ - информационни и
комуникационни технологии

ИПА - Институт по публична
администрация

ИС - информационна система

ИС КБС - Информационна система
„Краткосрочна бизнес статистика“

ИСБС - Информационна система „Бизнес
статистика“

ИЦЖ - индекси на цените на
жилищата

ИЦЖОС – Индекс на цени на
жилищата обитавани от собственици

КБС - краткосрочна бизнес
статистика

КЕС - Конференция на европейските
статистики

КЕСС - Комитет на ЕСС

КИД - Класификация на
икономическите дейности

КПИД - Класификация на
продуктите по икономически
дейности

МВР - Министерство на вътрешните
работи

МВФ - Международен валутен фонд

МЗХ – Министерство на земеделието
и храните

МОСВ – Министерство на околната
среда и водите

МПС - моторни превозни средства

МТСП - Министерство на труда и
социалната политика

НАП - Национална агенция за
приходите

НИРД - научноизследователска и
развойна дейности

НК - национална компания

НОИ - Национален осигурителен
институт

НРНМ – Национален регистър на
населените места

НСИ - Национален статистически
институт

НСП - Национална статистическа
програма

НСС - Национална статистическа
система

НЦОЗА – Национален център по
обществено здраве и анализи

ОИП - основни макроикономически
показатели

ОИСР - Организация за икономическо
сътрудничество и развитие

ООН - Организация на обединените
нации
ОП - оперативна програма
ОЧИС - Организация за черноморско
икономическо сътрудничество
ПМС - постановление на Министерски
съвет
ППРБЕС - Постоянно
представителство на Република
България към Европейския съюз
ПМС - постановление на Министерски
съвет
ППРБЕС - Постоянно
представителство на Република
България към Европейския съюз
ППС – Паритети на покупателната
способност
РГ - работна група
СА - Стопанска академия
СБС – Структурна бизнес статистика
СЕВ - Съвет по европейските въпроси
СЗО – Световна здравна организация
СЗСИ – Система за земеделска
счетоводна информация
СУ - Софийски университет
ТСБ - териториално статистическо
бюро
УНСС - Университет за национално и
световно стопанство
УЦ - Учебен център
ХИПЦ - хармонизиран индекс на
потребителските цени
ЦУ - Централно управление
ЮЗУ - Югозападен университет

ВЪВЕДЕНИЕ

Отчетът за изпълнението на Националната статистическа програма и за дейността на Националния статистически институт през 2016 г. е разработен в съответствие с чл. 9, т. 6 на Закона за статистиката.

Отчетът е структуриран в пет раздела и представя изпълнението на задачите от НСП 2016 и дейността на НСИ през изминалата година.

В **първия раздел** са посочени проведените за първи път изследвания и дейности през 2016 година.

Вторият раздел включва постигнатите резултати по изпълнение на хоризонталните приоритети в рамките на действащата Стратегия за развитие на Националната статистическа система на Република България, 2013 - 2017 година.

Третият раздел представя изпълнението на дейностите по производство на статистическа информация в отделните тематични области - демографска и социална статистика, макроикономическа статистика, бизнес статистика, статистика на селското, горското и рибното стопанство, многоотраслова статистика, информационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности.

В **четвъртия раздел** е представено ресурсното осигуряване за изпълнение на дейността на НСИ през 2016 година.

Петият раздел представя изпълнените одитни ангажименти на звено „Вътрешен одит” и извършените дейности от Инспектората и финансовия контролор през 2016 година.

ОСНОВНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2016 ГОДИНА

Основните направления през изминалата 2016 г. в дейността на Националния статистически институт бяха свързани с:

- Осигуряване на статистическите данни по **индикаторите за изпълнението на приоритетните цели** по стратегията „Европа 2020“ и по системата от показатели за устойчиво развитие.
- Подписване на **Споразумение между Националния статистически институт на Република България и Националната статистическа служба на Грузия за сътрудничество в областта на статистиката.**
- **Тържествено отбелязване на 136-ата годишнина от създаването на статистическата институция** в България. Събитието беше съпроводено с посещение на председателя на Държавния статистически комитет на Република Азербайджан, по време на което двамата председатели засадиха дърво в парка „Займов“, като в корените вградиха **урна с послание до бъдещите поколения.**
- Подписване на **втория План за действие между Република България и Република Азербайджан** за периода 2016 - 2018 г. в рамките на действащата Спогодба за двустранно сътрудничество в областта на статистиката. Целта на заложените дейности беше продължаване на сътрудничеството между Националния статистически институт и Държавния статистически комитет на Република Азербайджан и в други области в рамките на договореностите през декември.
- Националният статистически институт **за първи път** беше домакин на **обучение на млади специалисти от Държавния статистически комитет на Република Азербайджан** на тема „Въведение в теорията и организацията на статистически изследвания“. Организатори на обучението бяха дирекция „Методологично-учебен център“ на НСИ и Център за статистически изследвания към Университета за национално и световно стопанство.
- **Подготовка на Българското председателство на Съвета на ЕС** (първата половина на 2018 г.), реализирана в следните дейности:
  - Проведени две работни посещения в Латвия и Италия с цел запознаване с техния опит в организирането на председателството, ръководенето на заседанията на Работна група „Статистика“ към Съвета на ЕС и воденето на преговори
  - Активно участие на експерти от НСИ в РГ „Статистика“ към Съвета на ЕС
  - Участие във встъпителна среща на председателското трио Естония - България - Австрия и в обучение по председателството в гр. Талин, Естония.
- Националният статистически институт участва активно в работата на **Комитета на Европейската статистическа система** през годината, който прие два много важни документа, свързани с нейното по-нататъшно развитие: Меморандум от Виена, свързан с производството на статистика за доходите, потреблението и благосъстоянието, както и приетата на 28 септември 2016 г. **Декларация за качеството на Европейската статистическа система.**

- **Разширяване на използването на административни регистри** и информационни системи за статистически цели в редица области на статистиката като: статистика на пазара на труда, статистика на доходите и условията на живот, енергийна статистика, статистика на външната търговия, статистика на престъпността и други.
- Участие на НСИ като бенефициент в **проекти по Оперативна програма „Добро управление“**, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.
- Публикуване на **„Годишен отчет 2015“**, с което беше възобновена традицията да се представят на потребителите накратко осъществените статистически изследвания и дейности на НСИ. Отчетът запознава обществеността с основните направления в работата на НСИ, новите приоритети и постигнатите резултати.
- Внедряване на стандарт **ISO 9001:2015** в Системата за управление на качеството.
- Присъединяване на България към **Специалния стандарт за разпространение на данни (SDDS) на МВФ Plus**, с което страната ни стана единадесетата в света, присъединена към най-високия международен стандарт за разпространение на данни. Присъединяването към този стандарт на МВФ е резултат на съвместните усилия на Българската народна банка, Националния статистически институт и Министерството на финансите.
- Националният статистически институт взе активно участие в редица събития, организирани съвместно от държавните институции, неправителствените организации и бизнеса: Конференция „Made in Bulgaria - предимство или недостатък“ и Национален конкурс „Експортър на годината“ - проведени под патронажа на Министерството на икономиката; Национална конференция „Съвременната трансформация на ИТ услугите: облаци, управлявани услуги, аутсорсинг“; IBM Infobahn Форум 2016 и конференция на тема „Стратегия за киберсигурност в ЕС - съответствие и подход към риска“; Конференция по информационна сигурност под патронажа на заместник министър-председателя г-жа Румяна Бъчварова и други.

I. ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПРЕЗ 2016 ГОДИНА

През 2016 г. Националният статистически институт осъществи общо **248 статистически изследвания** и дейности, в това число:

- Тримесечно изследване на цените на производител за „Юридически и счетоводни дейности; консултантски дейности в областта на управлението“ (раздел 69 и група 70.2 от КИД-2008) съгласно Регламент (ЕО) № 1158/2005 на Европейския парламент и на Съвета.
- Тримесечни индекси на цените на производител за „Архитектурни и инженерни дейности; технически изпитвания и анализи“ (раздел 71 от КИД-2008), като данните бяха публикувани и изпратени на Евростат.
- Извадково наблюдение в домакинствата на тема „Изследване на образованието и обучението на възрастни“ (AES2016) съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 1175/2014 на Европейската комисия.
- Извадково наблюдение в предприятията на тема „Наблюдение на продължаващото професионално обучение на заетите лица“ (CVTS5) съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 1153/2014 на Европейската комисия.
- Допълнителен модул „Навлизване на младите хора на пазара на труда“ към Наблюдението на работната сила, провеждан през цялата 2016 година.

През 2016 г. НСИ осъществи следните **нови статистически дейности**:

- Предостави на Евростат данни относно кредитната студентска мобилност в изпълнение на Регламент (ЕС) № 912/2013 на Европейската комисия.
- Изпрати на Евростат данни и метаданни по Системата на здравни сметки в изпълнение на Регламент (ЕС) № 359/2015 на Европейската комисия по отношение на статистиката за разходите и финансирането на здравното обслужване.
- Публикува индикатори за бедност по етнически признак, включително и оценки на бедността от изследването „Статистика на доходите и условията на живот 2015“, в отговор на нарастващата нужда от информация за домакинствата по етнически признак.
- Изпрати на Евростат данни за БВП, разработени 30 дни след приключване на отчетния период
- Извърши преоценка на всички основни макроикономически показатели на базата на въведени подобрения в работата по българските национални сметки за периода 1995 - 2015 година.
- Внедри в оценките на БВП и БНД методологически подобрения по отношение на последната резерва, поставена от Европейската комисия - внедряване на метода за постоянна инвентаризация при изчисляване на потреблението на основен капитал за непазарните производители.
- Предостави възможност на респондентите (нефинансови предприятия, застрахователи, инвестиционни предприятия и пенсионноосигурителни дружества) да въвеждат по електронен път консолидираните годишни отчети за дейността си в реално време в Информационна система „Бизнес статистика“.
- Започна събиране на допълнителен набор от данни за подкомпонентите на цените на природния газ и електроенергията, по-специално на мрежовите и данъчно-базираните ценови компоненти.

- Предостави на Евростат данни по Въпросник „Сметки за физическите енергийни потоци” на доброволен принцип.
- Започна задължително докладване на потреблението на енергия в домакинствата по вид на използването съгласно изискванията на Регламент № 431/2014 относно изготвяне на годишната статистика за енергийното потребление в домакинствата.
- Участва в подготовката на изследването на Евростат на административната тежест на Интрастат операторите: текущо състояние и потенциални алтернативи на Интрастат.
- Публикува прессъобщения с регионални статистически данни.
- Публикува регионални данни за тримесечните индекси на цените на жилищата по статистически райони и за шестте града в България с население над 120 000 жители.
- Разработи базираните на Класификацията на продуктите по икономически дейности (КПИД-2015) номенклатури, осигуряващи обвързката на ремонта, инсталирането, отдаването под наем и трите вида търговия с произведените продукти.
- Започна предоставяне на данни и метаданни съгласно Специалния стандарт за разпространение на данни „Плюс“ (SDDS Plus) на МВФ вследствие на присъединяване на България (от 31 май 2016 г.) към новия статистически стандарт на Международния валутен фонд.
- Внедри новата версия на Класификацията на областите на образование и обучение (КОО-2015) за целите на статистиката на образованието.
- Започна работа по проект, свързан с методологията на събиране, обработка и съвместно използване на „големите данни“ с официалните статистически данни.
- Разработи национален Общ модел на статистическия бизнес процес на базата на GSBPM¹ ver. 5.0, публикуван на сайта на НСИ.

През изминалата година Националният статистически институт разработи и внедри следните **информационни системи**:

- Информационна система „Туризм“ с две подсистеми „Места за настаняване“ и „Пътувания“ като основен инструмент за събиране в онлайн режим на месечна статистическа информация от статистическите изследвания в областта на туризма.
- Информационна система „Цени на жилища“ за онлайн събиране и обработка на тримесечна информация от фирми и институции, извършващи продажби на жилища на домакинствата.
- Информационна система „Автоматично консолидиране на бизнес показатели“ за консолидиране на информацията за определени групи предприятия и улесняване на прилагането на статистическата единица „група предприятия“ на национално ниво.
- През март 2016 г. стартира работата по изграждане на Информационна система „Макроикономическа статистика - финансова статистика и нефинансови национални сметки“.

---

¹ Generic Statistical Business Process Model.

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ХОРИЗОНТАЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ ОТ СТРАТЕГИЯ 2013 – 2017 ГОДИНА

Основно направление в дейността на Националния статистически институт през 2016 г. беше реализирането на хоризонталните и специфичните приоритети от Стратегията за развитие на Националната статистическа система на Република България, 2013 - 2017 година.

През 2016 г. за първи път от 2011 г. насам се наблюдава леко повишение на размера на текущите разходи, което позволи нормалното протичане на дейностите на НСИ и изпълнение до голяма степен на хоризонталните и специфичните приоритети, заложи в Стратегията за развитие на Националната статистическа система.

II.1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище

Приоритет 1.1. Осигуряване на статистически показатели за разработване, наблюдение и оценка на европейски, национални и регионални политики

През 2016 г. бяха разработени и предоставени статистически данни за наблюдение и оценка на национални стратегии с тематичен обхват на данните от всички статистически области. Постигнато беше по-ефективно сътрудничество между НСИ и компетентните институции на национално ниво.

Представители на НСИ участваха активно в дейността на всички тематични работни групи по разработването и изпълнението на ОП и в комитетите за наблюдение на оперативните програми.

Сформирана беше целева работна група в НСИ за подготовка на мониторинга по оперативните програми при прилагане на принципа за партньорство. През 2016 г. НСИ съвместно с управляващите органи на програмите „Развитие на селските райони“, „Морско дело и рибарство“ и Оперативна програма „Околна среда“ продължи разработването на метаданни за индикаторите за резултат и осигури изпълнението на предварително условие 7 „Статистически системи“. Разработените метаданни са част от методологическите документи по оперативните програми и от документите при обявяване на програмните процедури.

Осигурени бяха статистическите данни по индикаторите за изпълнението на приоритетните цели по стратегията „Европа 2020“ и по Системата от показатели за устойчиво развитие.

Осигурена беше методологична подкрепа и бяха предоставени статистически данни за НИРД, иновациите и информационните и комуникационни технологии за наблюдение и оценка на европейски и национални политики като: стратегия „Европа 2020“ и Национална програма за развитие на Република България „България 2020“; оперативни програми „Иновации и конкурентоспособност 2014 - 2020 г.“ и „Наука и образование за интелигентен растеж“.

През 2016 г. продължи работата по предоставянето на показателите, включени в таблото за установяване на макроикономически дисбаланси. Показателите са част от пакета, съдържащ шест правни акта (пет регламента и една директива) за засилване на икономическото управление в ЕС. Съгласно регламентите процесът на ранно установяване на макроикономически дисбаланси започва с публикуване на табло с показатели, придружено от доклад на ЕК, съдържащ икономическа и финансова оценка. Таблото с показатели е инструмент за ранно предупреждение относно появата на макроикономически дисбаланси и включва тесен набор от показатели: текуща

сметка като процент от БВП; нетна международна инвестиционна позиция като процент от БВП; реален ефективен валутен курс, дефлиран с ХИПЦ; експортни пазарни дялове; номинални разходи за труд на единица продукция; реални цени на жилищата; нови вземания от частния сектор като процент от БВП; дълг на частния сектор като процент от БВП; публичен дълг като процент от БВП; равнище на безработица.

Приоритет 1.2. Актуализиране на съществуващите и разработване на показатели за изследване на нови явления и процеси

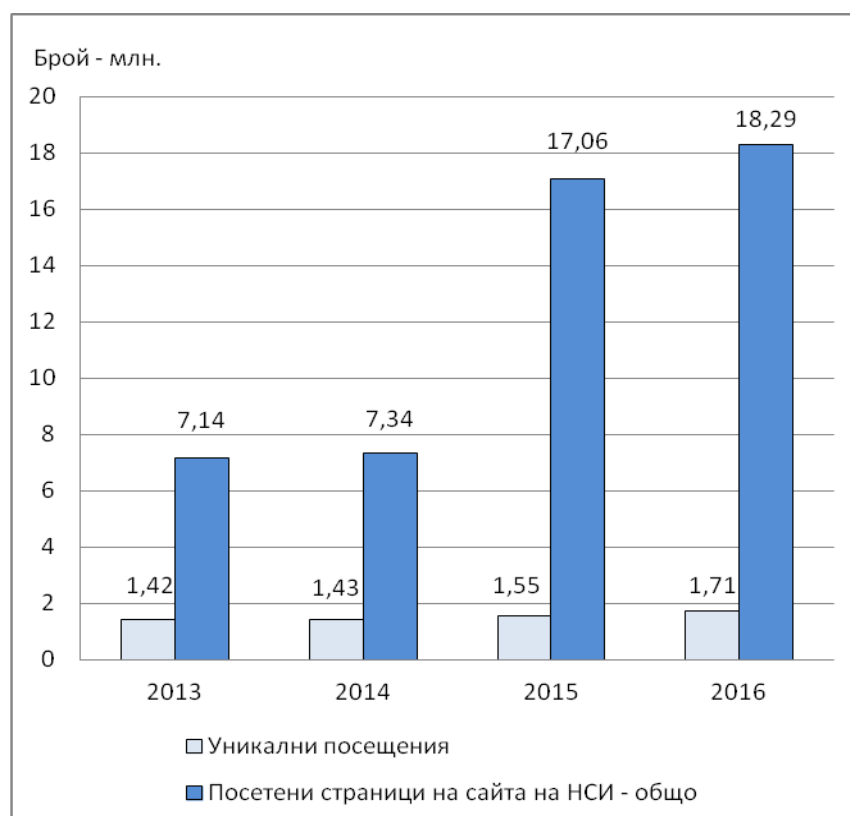
Осигуряването на статистически показатели, разработването на нови, както и актуализацията на съществуващите показатели, е приоритетна дейност поради нарастващите потребности от комплексна и многоаспектна статистическа информация за целите на разработването, мониторинга и оценката на политики и програми на национално и регионално равнище (стратегия „Европа 2020”, Национална програма за развитие на Република България „България 2020“).

Извършено беше актуализиране на показателите, измерващи развитието на информационното общество, и бяха добавени нови променливи във връзка с динамичното развитие на информационните технологии и услуги.

Приоритет 1.3. Разширяване на обхвата на предоставяните статистически продукти и услуги и активизиране на комуникацията с потребителите

През 2016 г. посетените страници на сайта на НСИ са били 18 291 184² бр., като уникалните посещения³ са били 1 709 752 (фиг. 1).

Фиг. 1. Посещения на сайта на НСИ

Посещаемостта е 5 896 пъти средно на ден, като на 29 март 2016 г., денят с най-

² Данните за посещаемостта на сайта и броя на публикуваните материали са към 17.10.2016 година.

³ Уникално посещение - първото посещение от един IP адрес на поне една страница от сайта през отчетния период.

голяма посещаемост, тя е била 23 598.

Всички материали бяха публикувани съгласно Календара за разпространение на резултатите от статистическите изследвания, докладни и нормативни документи в указаните срокове.

Към края на годината на разположение на потребителите на сайта бяха 1 560 динамични реда, 1 625 последни актуални данни, съответните метаданни и 725 методологични документа и доклади за качество в 42 статистически рубрики, съответно на български и английски език. През годината бяха публикувани още 356 прессъобщения на български и английски език, 64 новини (39 на български и 25 на английски език), 5 версии на ЕКАТТЕ, 55 конкурса, 67 списъка с допуснати/недопуснати кандидати за конкурс, 9 обществени поръчки, 8 публични покани, 4 търга и други материали.

През годината беше въведена самостоятелна Система за управление на съдържанието, посредством която за първи път бяха публикувани прессъобщения с регионални статистически данни. В рамките на 9 месеца от внедряването на системата бяха публикувани 472 регионални прессъобщения, съдържащи демографска и икономическа информация за 28-те административни области на България. Беше осигурен достъп от секция „Прессъобщения” към новосъздадения сайт за прессъобщения с регионални статистически данни.

Рубрика „За респондентите” беше реструктурирана по теми, като в нея за първи път беше публикувана информация за ИС „Места за настаняване” и ИС „Цени на жилища”.

На началната страница на сайта беше обособена секция „Проекти”, в която се публикуват новини по темата.

За първи път на сайта на НСИ бяха публикувани и:

- Речник на статистическите термини „Основни теоретични понятия, използвани в практиката на НСИ”
- Информация „Общ модел на статистическия производствен процес в НСИ”
- Идентификация на служители и анкетъори на ТСБ, рубрика „За респондентите”
- Класификация на областите на образование и обучение (КОО-2015)
- Система за управление на качеството съгласно стандарта ISO 9001: 2015
- Данни в новата подрубрика „Индекси на цените на жилища”, рубрика „Статистика на цените на жилища”
- Индекси на цените на производител на международния пазар (2010 = 100) в рубрика „Бизнес статистика”.

Беше променена подредбата и съдържанието на:

- Подрубрика „Европейска нормативна уредба”, рубрика „Нормативна уредба”
- Рубрика „Правосъдие и престъпност”, раздел „Демографска и социална статистика”
- Рубрика „Статистика на цените на жилища”, раздел „Макроикономическа статистика”.

През 2016 г. Националният статистически институт съобразно Издателския план предложи на потребителите на статистическа информация 23 публикации - печатни (с електронна версия на CD) и електронни с общ тираж 36 260 броя. Всички електронни публикации, както и електронните версии на печатните издания, са достъпни безплатно

в .pdf формат на сайта на НСИ. Повечето издания се предлагат на два езика - български и английски. Публикуваните в тях данни на национално и регионално ниво характеризират населението, икономиката, околната среда, здравеопазването, образованието, културата, туризма и други важни отрасли.

„Статистическият годишник” е основното издание на НСИ, което предоставя на потребителите от страната и чужбина подробна информация за демографското, социалното и икономическото развитие на България. Данните в годишника са представени общо за страната, по статистически зони, статистически райони и по области и общини. В Международния преглед са включени данни, които позволяват да се правят сравнения с други страни в съответната област. „Статистически годишник 2015” беше издаден в тираж 550 печатни и 450 електронни (на CD) екземпляра.

„Статистическият справочник 2016” съдържа най-новите и актуални към момента на издаването му данни и е предназначен за широк кръг потребители: държавни органи, неправителствени организации, студенти, кандидат-студенти и ученици, както и за цялата общественост.

С цел повишаване на знанията на широката общественост за статистическите изследвания, наред с информационните дипляни за домакинските бюджети и работната сила, НСИ издаде дипляната „Индекс на потребителските цени и инфлация” в тираж 4 500 печатни екземпляра.

През 2016 г. НСИ отпечата на български и английски език рекламно-информационната брошура „България 2016” и ежегодния Каталог на статистическите издания с информация за предстоящата публикационна дейност през 2017 година. Брошурата и каталогът се разпространяват безплатно. Подготвени за печат бяха и публикациите „Основни макроикономически показатели 2015” и „Структура на заплатите 2014”, които ще излязат в началото на 2017 година.

Съвместно с Териториално статистическо бюро - Югозапад, НСИ издаде двуезичната (на български и английски език) печатна и електронна публикация „София в числа 2015”, предназначена за държавните и местните органи на управление, бизнес средите, неправителствените организации, политици, научни работници, преподаватели, студенти, специалисти и всички граждани, проявяващи интерес към социално-икономическото развитие на столицата. Изданието е продължение на периодичните публикации „София в числа”, излизали на всеки пет години и съдържа богата статистическа информация за демографското, социалното и икономическото развитие на област София (столица) за периода 2010 - 2014 година. За някои от показателите е включена информация и за 2015 година.

В рамките на проект „Статистика на европейските градове” (Urban Audit), реализиран с финансовата подкрепа на Евростат, НСИ издаде публикацията „Градове и техните функционални урбанизирани ареали в Република България” (печатна и електронна версия) на български и английски език. Целта на проекта беше осигуряване на надеждна и международно сравнима информация за градовете и техните функционални урбанизирани ареали (дефинирани от Европейската комисия). Събраните данни за демографското, социалното, икономическото, екологичното и културното развитие на градовете и техните урбанизирани зони служат като основа за разработване на регионални и градски планове за устойчиво развитие. Публикацията е предназначена за държавните и местните органи на управление, бизнес средите, политици, научни работници, преподаватели, студенти, специалисти и всички граждани, проявяващи интерес към социално-икономическото развитие на регионите в Република България.

НСИ представи на вниманието на потребителите и печатното издание „Годишен отчет за 2015 година”, което беше подготвено на базата на Отчета за дейността на НСИ

през 2015 година. Изданието съдържа информация, систематизирана в няколко раздела, които обхващат изследванията и дейностите, осъществени за първи път през 2015 г., хоризонталните и специфичните приоритети от Стратегията за развитие на Националната статистическа система на Република България, 2013 - 2017 г., практическата реализация на включените в Националната статистическа програма изследвания и задачи по отделни тематични области, както и изпълнението на приоритетните задачи в областта на международното сътрудничество. Представено е ресурсното осигуряване за изпълнение на дейността на НСИ, като са отбелязани и приоритетите за 2016 година.

През 2016 г. бяха публикувани четири броя на сп. „Статистика”. Изданието е на български език с резюмета на български, английски и руски език. В списанието публикуват статии изявени експерти и членове на научната общност от НСИ, УНСС, СА „Димитър А. Ценов” и други университети и научни институти. Със своите разработки и идеи те популяризират статистическата наука и практика, култивират и утвърждават статистическия начин на мислене в изследователската работа. Сп. „Статистика” се издава в електронен формат на диск и онлайн на сайта на НСИ, както и в печатен формат, за да отговори изцяло на търсенията на потребителите на статистическа информация.

Съгласно Календара за разпространение на резултатите от статистическите изследвания НСИ публикува на сайта си прессъобщения с резултатите от основни статистически изследвания. През 2016 г. публикуваните прессъобщения на български и английски език бяха около 26 средно за месец.

Библиотеката на НСИ продължава да заема водеща позиция в национален мащаб в областта на изграждане, управление и онлайн разпространение на дигитални информационни ресурси.

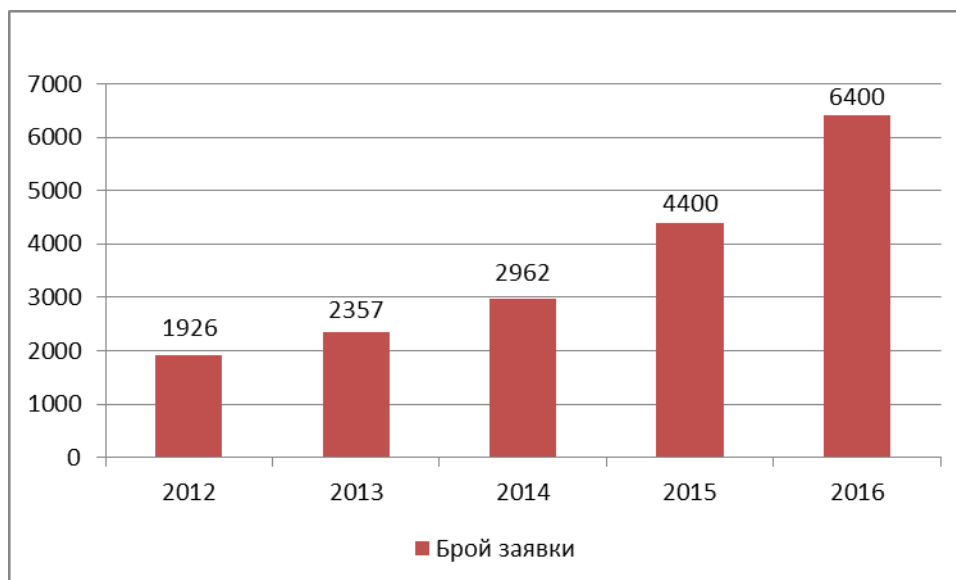
През 2016 г. приоритет в дейността на библиотеката беше предоставянето на свободен и безплатен онлайн достъп до библиотечните дигитални информационни ресурси. Продължи създаването на потребителски ориентирана дигитална база данни - конвертиране на PDF файлове в PDF страници, извеждане на съдържание, пълен текст и индекс на дигиталните копия. Обработените бази бяха прикачени към iLib-навигатор в електронния каталог на интегрираната информационно-търсеща библиотечна система. Извършените дейности дадоха възможност в глобален мащаб за пълен и свободен интернет достъп до създадените дигитални ресурси. Чрез софтуерна обработка бяха конвертирани 57 336 PDF дигитални страници. Към настоящия момент библиотеката успешно управлява внушителен обем от почти 1 200 000 страници дигитална информация. Бяха публикувани в интернет дигиталните копия на статистическите колекции „Икономиката на България” за периода 1969 - 2012 г. и „Преброяване на населението на 31 декември 1934 година“. В дигиталния център на библиотеката бяха създадени 5 123 дигитални страници, като в дигиталната библиотека бяха регистрирани 9 025 посещения, а в дигиталната база данни бяха осъществени 20 850 справки.

През 2016 г. бяха удовлетворени исканията за статистическа информация по над 6 400⁴ еднократни заявки (фиг. 2).

---

⁴ Броят на еднократните потребителски заявки е към 17.10.2016 година.

Фиг. 2. Еднократни потребителски заявки

През 2016 г. беше предоставена статистическа информация и на потребители от страната и чужбина, заявили желание да получават данните от определено изследване веднага след официалното им обявяване (табл. 1).

1. Отговори на заявки за периодично предоставяне на информация

	(Брой)
Заявки от страната	35
Отговори с месечни данни	288
Отговори с тримесечни данни	44
Заявки от чужбина	1
Отговори с месечни данни	12

През 2016 г. беше разработена нова анкетна карта, фокусирана върху познаването и оценката на новите начини на разпространение на статистическа информация. Бяха попълнени онлайн над 250 анкетни карти.

През 2016 г. бяха обслужени 11 заявки за предоставяне на анонимизирани индивидуални данни за научни и изследователски цели съгласно Правилника за предоставяне на анонимизирани индивидуални данни за научни и изследователски цели на Националния статистически институт.

Българският център за подпомагане на потребителите на европейска статистическа информация, който е част от европейската мрежа от потребителски центрове, продължи своята работа и през 2016 година. До 30 септември са постъпили 19 запитвания - 14 чрез уеббазирания инструмент на Евростат (ASSIST) и 5 на имейла на НСИ. От тях 10 от запитванията са стандартни и 9 - нестандартни, за които отговорът може да бъде предоставен след консултация с централното звено за подпомагане на Евростат. Най-голям брой запитвания са постъпили от търговски компании - 13 бр., 3 от частни лица и 3 от студенти или учени. Броят на запитванията за наличност на данни възлиза на 12, за верификация на данни - 4, и за методологически, технически и други проблеми - 3.

Приоритет 1.4. Създаване на условия за производство и интегриране на пространствена (геореферирана) информация със статистическа информация

Националният статистически институт работи по своите ангажменти в областта на интегриране на статистическите данни, когато това е приложимо, с цел създаване на инфраструктура с многобройни източници на информация за предоставяне на пространствено-времеви анализ и за разширяване на използването и разпространението на регионална геореферирана статистическа информация.

През 2016 г. НСИ успешно приключи работата по проект на ЕК „Свързване на статистическа и геопропространствена информация”. Интегрирани бяха основни статистически данни за здравеопазването и пространствена информация, следвайки спецификациите на данни, заложен в INSPIRE по отношение на човешкото здраве. Резултатите разширяват възможностите за аналитично използване на информацията по проекта за целите на планиране и управление на системата на здравеопазване и са основа за приложение на подхода в други области на статистиката.

II.2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги

Приоритет 2.1. Разширяване на използването на административни регистри и информационни системи за статистически цели

В областта на статистиката на пазара на труда продължи използването на административни източници за подобряване на обхвата и качеството на статистическите данни за предприятията и намаляване на влиянието на неотговорилите.

За постигане на ефективен и сигурен обмен на данните при взаимодействието с други институции (АМ, НАП и НОИ), поддържащи регистри и административни източници, използвани за статистически цели, беше създадена постоянна свързаност на ниво бази данни през мрежата на държавната администрация.

С цел повишаване на пълнотата и надеждността на информацията в изследването „Статистика на доходите и условията на живот” успешно бяха използвани данни от административни регистри (Национална агенция за приходите и Национален осигурителен институт) и резултати от Годишното наблюдение на заетите лица, средствата за работна заплата и други разходи за труд на НСИ.

За подобряване на обхвата и качеството на статистическите данни за доходите през 2016 г. продължи използването на данни от Националния осигурителен институт за размера на получаваните пенсии, добавки към пенсиите и допълнителни обезщетения и помощи по вид и месеци от регистър „Пенсии“, както и годишни данни за лицата, получаващи обезщетения и помощи по Кодекса за социално осигуряване (Регистър на обезщетенията). Информация за лицата, подали годишна данъчна декларация, както и данни за осигурените лица беше предоставена от **Националната агенция за приходите** за допълване и валидиране на липсваща информация за доходите за целите на наблюдението „Статистика на доходите и условията на живот“.

В областта на статистиката на социалната защита по изследването „Интегрирана статистика на социалната защита” (ESSPROS) от **Националния осигурителен институт** бяха предоставени данни за приходите и разходите по схеми от 01 до 06 (основен модул), както и данни за броя на бенефициентите по схеми и функции (модул на получателите на пенсии).

В областта на статистиката на престъпността и правосъдието усилията бяха

насочени към подобряване на обхвата и качеството на първичната информация, както и към разширяване на използването на данни от административен източник - Единната информационна система за противодействие на престъпността, поддържана от администрацията на главния прокурор.

През 2016 г. НСИ реализира проект на тема „Свързване на микроданни от структурната бизнес статистика с други бизнес статистики”, в рамките на който бяха произведени нови статистически данни за структурата, дейността, функционирането и развитието на предприятията в България. Свързването на микроданни се разглежда като много важен бъдещ инструмент за придобиване на допълнителни знания и статистическа информация чрез използване на съществуващите източници на данни, без провеждане на специфични нови изследвания, което ще позволи да се намали натоварването на респондентите.

В областта на статистиката на външната търговия една от основните насоки, по която експертите от НСИ продължиха да работят и през 2016 г., беше ориентиране на производството на статистиката на външната търговия към нарастващите нужди на потребителите чрез по-широко използване на вече събрани данни от други администрации или други отдели на НСИ, без това да води до нарастване на натоварването на респондентите.

За целите на усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги в областта на статистиката на околната среда и енергетиката през 2016 г. усилията бяха насочени към идентифициране на нови административни източници на информация. Наред с административните данни, получавани на базата на съществуващите споразумения за обмен, през 2016 г. продължи използването на детайлни данни за количеството отпадъци, оставащи след операциите по рециклиране, компостиране и изгаряне, събирани от Изпълнителната агенция по околна среда.

Продължава доброто сътрудничество и осигуряването на административни данни за целите на изготвяне на енергийната статистика от: Агенция „Митници“, Национална агенция за приходите, Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси”, Агенция за устойчиво енергийно развитие и Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация”.

През годината **Информационна система „Инфостат“** се утвърди като надежден източник на данни за всички групи потребители на статистическа информация. Системата дава възможност за създаване на таблици с данни по различни показатели, както и за тяхната графична визуализация. Потребителите имат достъп до системата чрез сайта на НСИ. За по-лесен достъп е осигурена връзка и от всички страници на рубрика „Статистически данни“. Посетените страници в ИС „Инфостат” през годината са били 9 677 334⁵, а броят на уникалните посещения възлиза на 36 463.

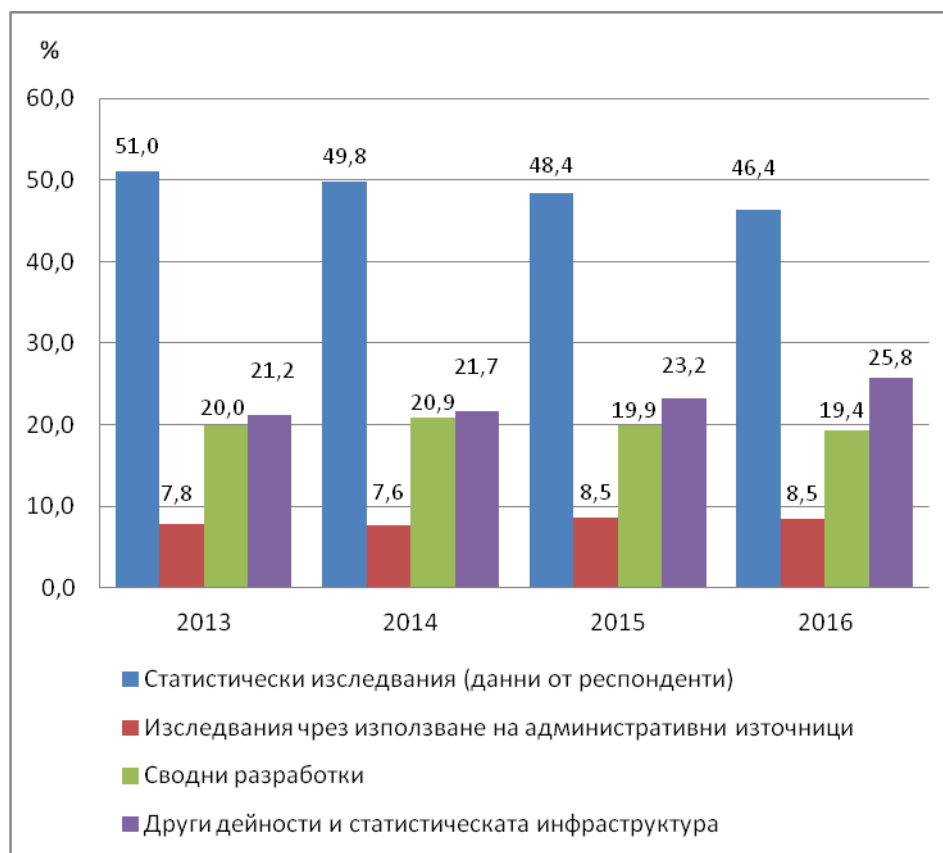
Таблиците във формат Excel с динамични редове на сайта на НСИ бяха заменени с таблици с данни за по-кратък период от време поради наличието на изчерпателна информация в ИС „Инфостат”. Беше редуциран броят на таблиците в Excel в раздел „Бизнес статистика”.

През 2016 г. делът на изследванията, провеждани от Националния статистически институт, при които бяха използвани данни от административни източници, е 8.5% (фиг. 3).

---

⁵ Данните за посещаемостта на ИС „Инфостат“ са към 17.10.2016 година.

Фиг. 3. Разпределение на статистическите изследвания, провеждани от НСИ, по вид съгласно НСП 2016

Приоритет 2.2. Използване на иновативни ИКТ и средства за събиране на първични данни

През 2016 г. продължи разработването и внедряването на нови информационни системи и уеббазирани приложения за нуждите на различни статистически изследвания в НСИ. Извършена беше актуализация и разширяване на действащи информационни системи като „Бизнес статистика”, „Краткосрочна бизнес статистика” и „Индекс на потребителските цени” .

С цел намаляване на натовареността на респондентите през 2016 г. в Информационна система „Бизнес статистика“ бяха включени четири нови изследвания в областта на структурната бизнес статистика - консолидирани отчети за дейността на нефинансовите предприятия, консолидирани отчети за дейността на застрахователите, консолидирани отчети за дейността на специализираните инвестиционни предприятия и консолидирани отчети за дейността на пенсионноосигурителните дружества, които респондентите въвеждаха по електронен път в реално време. Бяха включени и нови формуляри към съществуващите изследвания, което улесни трансфера на данни между предприятията и НСИ и осигури качествена, навременна и широкодостъпна статистическа информация при опазване на статистическата тайна.

Чрез ИСБС бяха събрани данни за предприятията извън Европейския съюз, контролирани от български предприятия (OFATS), съгласно Регламент № 716/2007 на ЕК и на Съвета относно статистиката на Общността за структурата и дейността на

предприятията под чуждестранен контрол. Тази информация до 2015 г. беше събирана и обработвана от БНБ.

През 2016 г. към Информационна система „Краткосрочна бизнес статистика“ беше включена една нова подсистема. Бяха усъвършенствани съществуващите приложения. ИС КБС предоставя по-лесен и удобен начин за онлайн предоставяне на месечната и тримесечната информация от отчетните единици, включени в извадките. Използването на ИС КБС допринася както за повишаване на качеството на краткосрочната информация чрез вградения аритметичен и логически контрол, така и за намаляване на натовареността на респондентите.

Използването на Информационна система „Регистър на групи предприятия“, както и на модула към Информационна система „Регистър на статистическите единици“, доведе до оптимизиране на процеса по подготовка на данните за многонационалните групи предприятия на национално ниво. Продължи обменът между статистическия бизнес регистър на НСИ и Европейския регистър на групите предприятия на Евростат.

Беше разработена и внедрена нова Информационна система „Автоматично консолидиране на бизнес показатели“, както и нови приложения за събиране, контрол и обработка на статистически данни: „Отчет за комбинираното производство на електрическа енергия и топлинна енергия“ и „Данни за външнотърговските сделки на една фирма“.

През 2016 г. с цел улесняване на респондентите, облекчаване на процеса на обработка и повишаване на качеството на статистическите данни в областта на статистиката на образованието и здравеопазването бяха разработени:

- Онлайн система за въвеждане на данни за наблюдението на продължаващото професионално обучение на заетите лица (CVTS)
- Електронен въпросник за изследването „Детски ясли“.

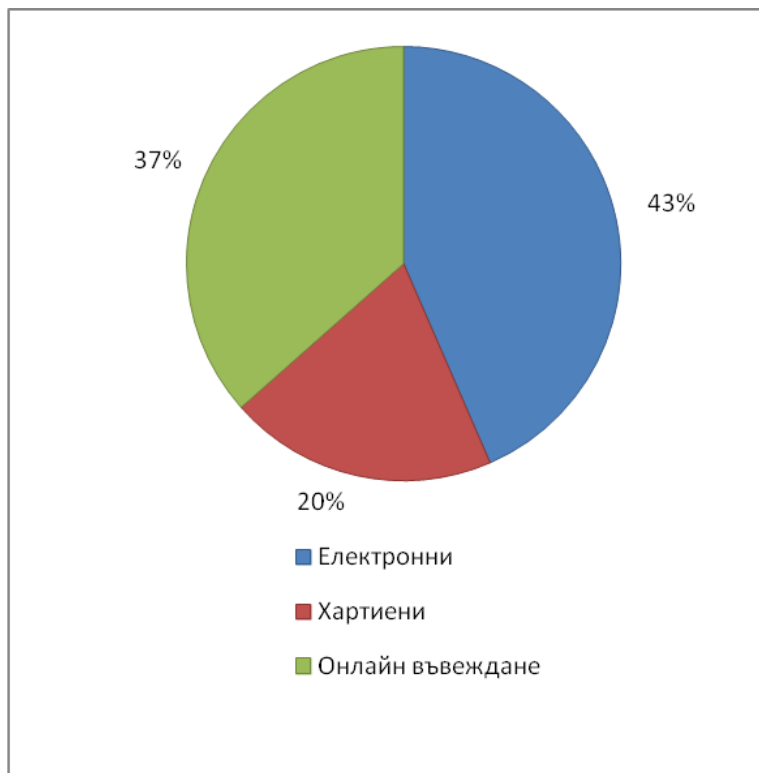
През 2016 г. като част от дългосрочната стратегия за използване на нови технологии за ускоряване и улесняване на процесите по събиране и обработка на данни и осигуряване на добро качество в 70% от извадката на наблюдението „Статистика на доходите и условията на живот“ бяха внедрени електронни устройства.

С цел улесняване на респондентите и повишаване на качеството на събираната статистическа информация през 2016 г. бяха разработени и внедрени уеббазирани приложения за нуждите на различни статистически изследвания в НСИ: „Места за настаняване“, „Анкетна карта за български и чужди граждани, влизащи в България“, „Анкетна карта за български и чужди граждани, излизащи от България“, „Цени на продуктите за растителна защита“, „Данни за външнотърговските сделки на една фирма“. Първите три приложения бяха обединени в единна информационна система, което улесни работата по въвеждане и контрол на данните и съкрати сроковете по предоставяне на резултативните статистически данни. Приложенията се използват както от служителите на НСИ, така и от респондентите.

Беше разширено използването на таблети и мобилни устройства за събиране на първични данни.

През 2016 г. 80% от изследванията, провеждани от Националния статистически институт, при които се събираха данни от респондентите, бяха онлайн въвеждани и базирани на електронни въпросници (фиг. 4).

Фиг. 4. Дял на електронните въпросници за статистическите изследвания, провеждани от НСИ, при които се събират данни от респондентите

С оглед на осигуряването на обективна, навременна и надеждна статистическа информация в областта на статистиката на енергетиката усилията през 2016 г. бяха насочени към подобряване на системата за събиране на данни, разработване на нов инструментариум и актуализиране на действащия статистически инструментариум за годишните, шестмесечните и месечните изследвания във връзка с текущи промени в европейското законодателство и либерализацията на енергийния пазар в страната.

В областта на статистиката на селското, горското и рибното стопанство беше актуализиран статистическият инструментариум (статистически формуляри, номенклатура на наблюдаваните продукти и софтуер за събиране и обработка на данните) за наблюденията за цените на продуктите за растителна защита и ветеринарномедицинските продукти. Беше разработен приложен софтуер за онлайн събиране на данни от респондентите, включени в наблюдението на цените на продуктите за растителна защита. В резултат на направените промени беше постигната оптимизация на процеса по събиране и обработване на статистическите данни, подобро беше качеството на статистическата информация и беше намалена натовареността на респондентите.

В областта на статистиката на иновациите беше разработен нов статистически инструментариум и беше актуализирано техническото задание за обработка на данните от статистическото изследване на иновационната дейност на предприятията в пълно съответствие с хармонизирания въпросник и методологията на Евростат (CIS 2016).

Приоритет 2.3. Внедряване на системен подход за управление и контрол на качеството в НСС

Стабилното управление на качеството на европейската статистика е приоритетно

направление в развитието на Европейската статистическа система. Управлението на качеството на европейската статистика изисква всички държави членки ефективно да прилагат законодателството в областта на статистиката и принципите на Кодекса на европейската статистическа практика.

През 2016 г. беше извършен първият годишен мониторинг относно изпълнението на „План за действие по изпълнение на препоръките от Партньорската проверка в НСИ“. Беше разработен тримесечен бюлетин за ръководството на НСИ, съдържащ анализ на макроикономически показатели.

Във връзка с внедряването на Системата за управление на качеството съгласно ISO 9001 бяха осъществени следните дейности:

- Проведено специализирано обучение за вътрешни одитори по качеството съгласно стандарта ISO 9001:2015.
- Извършен вътрешен одит и реализирани препоръки за корекции на внедрен инструмент за Системата за управление на качеството.
- Извършен външен сертификационен одит, в резултат на който НСИ получи сертификат за качеството на електронните услуги съгласно новия стандарт ISO 9001:2015.

През 2016 г. беше разработена Концепция за генералната съвкупност за целите на извадковите изследвания в домакинствата и на лицата както за вътрешна употреба (в рамките на НСИ), така и за удовлетворяване на нуждите на външни потребители. Концепцията дефинира съдържанието, обхвата и характеристиките на списъка на генералната съвкупност, както и правилата и процедурите за достъп и излъчване на извадки за целите на извадковите изследвания.

Усилията в областта на краткосрочната бизнес статистика бяха насочени към по-нататъшно методологическо развитие и подобряване на качеството на данните. През 2016 г. продължи работата по оценка, подобряване на качеството и поддържане на съпоставимостта на динамичните редове, които са сред основните предимства на краткосрочната бизнес статистика. Продължава работата по актуализиране на извадките от фирми с цел осигуряване на достатъчна представителност и отразяване на промените в структурата на нефинансовите предприятия.

През годината НСИ продължи да разработва и да предоставя на Евростат доклади за качеството за статистическите изследвания.

В областта на демографската статистика за първи път през 2016 г. беше подготвен доклад за качеството на данните относно статистиката на разрешенията за постоянно пребиваване и постоянно пребиваващите граждани на трети страни.

През годината бяха изготвени и предоставени на Евростат необходимите годишни доклади по качеството в областта на статистиката на населението и демографските процеси, образованието, здравеопазването, доходите и условията на живот и Наблюдението на домакинските бюджети.

В областта на макроикономическата статистика беше подготвен доклад по качеството на данните за брутният национален доход за периода 2002 - 2015 година.

Съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 275/2010 бяха разработени и предоставени на Евростат пет подробни национални доклада за качеството на данните по структурна бизнес статистика и IFATS за 2013 г. чрез използване на ESS MH application за онлайн подаване.

През 2016 г. беше изготвен новият доклад за качеството на данните по енергийна статистика, включващ информация за всички национални въпросници, с които се

събират данни по силата на Регламент № 1099/2008 относно статистиката за енергийния сектор.

Изготвени и представени в Евростат бяха и годишните доклади за качеството на данните в областта на статистиката на отпадъците, емисиите във въздуха, екологичните данъци и такси и материалните потоци в икономиката.

Съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 995/2012 и на Регламент (ЕС) № 859/2013 на Европейския парламент и на Съвета бяха разработени доклади за качеството на данните за иновациите за 2014 г. и за използването на ИКТ от домакинствата и предприятията през 2016 г. и бяха предоставени на Евростат посредством специализиран формат ESQR за онлайн попълване на метаданни и отчет за качеството.

II.3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на Националната статистическа система

Усъвършенстването при разработването, производството и разпространението на статистическа информация за потребителите, което е заложено като водеща цел в развитието на Националната статистическа система, е невъзможно без участието на ключовия организационен ресурс, а именно човешкия. В този смисъл повишаването на квалификацията, гъвкавостта и капацитета на служителите на НСИ е важна предпоставка по пътя към успешната реализация на поставените приоритети в Стратегията за развитие на НСС на Република България през периода 2013 - 2017 година. Неслучайно и в процеса на разработване на Годишния план за специализирано обучение на служителите на НСИ през 2016 г. бяха взети под внимание специфичните потребности, свързани с развитие на методологията и обогатяване на съдържанието на съществуващите изследвания чрез въвеждане на допълнителни модули и показатели.

2. Обучения, семинари и курсове на служители на Националния статистически институт през 2016 година

Обучения, семинари, курсове	Проведени обучения, семинари, курсове	(Брой)
		Обучени служители
Обучения по Европейската програма за обучение на статистици	19	20
Семинари, свързани с модернизиране на изследванията в Националната статистическа програма	10	317
Семинари за повишаване на професионалния капацитет на експертите в НСИ	12	328
Семинари по европейски проекти	3	188
Обучения по предстоящото председателство на Съвета на ЕС	3	5
Други курсове и обучения извън Годишния план за обучение	29	58
Задължително обучение към ИПА	25	71
Общо	100	987

В изпълнение на Стратегията експерти от НСИ участваха в 19 обучения към Европейската програма за обучение на статистици (табл. 2). Обученията бяха

презначени за експерти в областта на демографската и социалната статистика, макроикономическата статистика, бизнес статистиката, многоотрасловата статистика, разпространението на статистическа информация и общата администрация. Курсовете допринесоха за повишаване на квалификацията, което ще допринесе за производство на международно сравними и надеждни статистически данни с високо качество и в съответствие с международните стандарти.

През годината бяха проведени 10 семинара, свързани с модернизиране на изследванията в Националната статистическа програма, в които взеха участие общо 317 служители от централното управление на НСИ и ТСБ.

Експерти от НСИ участваха в семинари, свързани с актуалните промени в Закона за обществените поръчки и практиката по прилагането му, както и с работата със специализирания статистически софтуерен продукт SAS. В проведените семинари за повишаване на професионалния капацитет бяха обучени общо 328 служители.

Участието на НСИ в изпълнението на европейски проекти по развитието на статистическите методи и провеждането на нови изследвания беше определящо за предвиждането в Годишния план на три обучения по проекти. В резултат на това бяха обучени 188 служители.

В контекста на предстоящото Българско председателство на Съвета на ЕС през 2018 г. и във връзка с изпълнението на Стратегията за развитие на НСС бяха проведени три обучения, организирани от ИПА. Обученията бяха предназначени изцяло за висши служители от централната администрация. Във фокуса на обученията попаднаха процесът на преговорите и техниките за воденето им, комуникационните умения, институционалната рамка на ЕС в контекста на председателството, справянето с процедурите по време на председателството и други.

Служителите на НСИ бяха включени и в различни курсове извън Годишния план за обучение през 2016 година. Тези курсове бяха насочени предимно към административното обслужване и дейността на общата администрация. Организатор на голяма част от курсовете беше Институтът по публична администрация в изпълнение на Проект С13-22-1/16.04.2014 „Изграждане на капацитет на ИПА за изследвания, обучение и приложение на иновативни европейски практики в доброто управление“.

Много ползотворно беше и сътрудничеството на НСИ с Центъра за развитие на човешките ресурси и регионални инициативи към МТСП, който беше организатор на обучителен семинар на тема „Делови умения за водене на срещи и преговори. Имидж и успех.“. Целта на семинара беше споделяне на добри практики в управлението на човешките ресурси и прилагане на съответната нормативна уредба в различните администрации.

Назначените за първи път на държавна служба служители също преминаха специално обучение, провеждането на което е регламентирано като задължително в Закона за държавния служител. Целта на тези обучения е подпомагане в усвояването на нови роли и отговорности, гарантиращи по-бързата и успешна адаптация в държавната администрация.

През 2016 г. бяха проведени задължителни обучения от Института по публична администрация както за държавни служители на експертни длъжности - 25 участници от ЦУ на НСИ и дирекциите в ТСБ, така и за държавни служители на ръководни длъжности от ЦУ.

В изпълнение на Годишния учебен план за 2016 г. финансовият контролор участва в специализиран курс „Предварителен контрол за законосъобразност преди поемане на задължения и преди извършване на разходи и система за двоен подпис в организациите от публичния сектор“.

Извън Годишния план за обучение беше проведен курс за работа със специализиран софтуер „PowMap“, разработен от Световната банка за картографиране на бедността.

В съответствие с утвърдената Концепция за обучение на служителите в НСИ през годината бяха проведени следните обучителни семинари в УЦ - Сливек на теми:

- Модернизиране на изследванията в Националната статистическа система - 14 семинара с 593 участници
- Повишаване на професионалния капацитет на експертите в НСИ - 11 семинара с 291 участници.

През 2016 г. беше внедрена видеоконферентна връзка между централното управление на НСИ и ТСБ. Предвидено е изграждане на подобна връзка и с Учебния център в Сливек.

Постепенно се разширява използването на възможността за отдалечена работа на служителите при спазване на всички изисквания за сигурност.

Използването на аналитичните платформи за обработка на статистически данни SPSS и SAS беше усъвършенствано, като те се превръщат в основно средство за обработка на статистическа информация.

Приоритет 3.1. Създаване на мотивираща работна среда и развитие на професионалния капацитет на служителите в НСС

При динамично променящите се условия на пазара на труда развитието на персонала е много важна предпоставка за изпълнението на организационните цели и задачи. Не по-малко предизвикателство е търсенето и наемането на таланти. Причината за това е разминаването между знанията, уменията и опита, които кандидатите се очаква да притежават и това, което те демонстрират на практика.

Преодоляването на този дисбаланс е възможно със съвместните усилия на академичната общност и работодателите. НСИ е добър пример в това отношение. В изпълнение на Стратегията за развитие на НСП на Република България през периода 2013 - 2017 г. НСИ ежегодно привлича стажанти от различни университети (СУ „Св. Климент Охридски“ - София, УНСС - София, Икономически университет - Варна, Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - Свищов, и др.).

Участието на студентите в организираните стажове/практически обучения им даде възможност да се запознаят отблизо с начина на работа в НСИ, придобивайки ценни трудови навици и умения. От друга страна, те видяха практическото приложение на натрупаните до момента знания и успеха да изградят ценни професионални контакти с менторите си.

През 2016 г. в НСИ бяха приети общо 28 младежи (табл. 3).

3. Проведени стажове в Националния статистически институт

Висше учебно заведение/организация	Проведени стажове	
	ЦУ на НСИ	ТСБ
Университет за национално и световно стопанство - София	13	4
Икономически университет - Варна	-	3
ЮЗУ „Неофит Рилски“ - Благоевград	2	-
Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов	-	1
СУ „Св. Климент Охридски“ - София	4	-
Бургундски университет - Франция	1	-
Общо стажанти	20	8

(Брой)

Времетраенето на стажовете беше различно в зависимост от потребностите на студентите. Първоначалният етап от кандидатстването, както и последващото администриране бяха осъществени с помощта на онлайн платформа.

Във връзка със стимулирането на младежката заетост в НСИ беше успешно осъществен и Компонент 1 от ОП „Старт на кариерата“. В целевата група попаднаха лица до 29-годишна възраст, които не притежават стаж по завършената специалност. Вследствие на извършен подбор по трудово правоотношение за период от 9 месеца бяха назначени осем младши експерти, от които двама в ЦУ на НСИ и шестима в ТСБ. След приключване на програмата част от младежите получиха шанс за постоянна реализация в НСИ.

Приоритет 3.2. Адаптиране на организацията на работа в НСС към новите информационни и комуникационни технологии

През 2016 г. продължи процесът по разработване на модерни информационни продукти чрез софтуер за геопространствена информация - ArcGIS; разширяване на използването на уеббазирани въпросници чрез LimeSurvey, VB.NET и т.н.; използване на иновативни методи при анкетните проучвания (CAPI интервю чрез електронни устройства за събиране на данни) и разширено прилагане на SDMX стандарта за предаване и разпространение на статистически данни. Разширява се използването на ИС „Инфостат“ за разпространение на статистическа информация и предоставяне на интерактивни справки за потребителите. Информационните ресурси на библиотеката на НСИ са достъпни в интернет чрез специализирано програмно и техническо оборудване.

Основна аналитична платформа в НСИ са SPSS Statistics Server и SAS, които се прилагат за разработване на аналитични изходи, специфични статистически анализи и обработка на данни от статистическите изследвания в различните статистически области. Тези специализирани софтуерни продукти осигуряват ускоряване на статистическия процес и повишаване на качеството на данните.

Осигурена беше директна свързаност през защитен канал от мрежата на държавната администрация и обмен на административни данни за статистически цели между НСИ, НОИ и НАП. Надежден канал за обмен на данни беше изграден и с БНБ.

Приоритет 3.3. Взаимодействие и партньорство между институциите от НСС и потребителите

С цел повишаване на ефективността, постигане на оптимална организация и координация при взаимодействието с институциите и по-ефективното изпълнение на определените функции и задачи НСИ, органите на статистиката и другите държавни институции продължиха съвместната работа по сключените споразумения през 2016 година.

С цел подобряване на обхвата и качеството на изследванията в домакинствата и на лицата през 2016 г. НСИ сключи споразумения за обмен на индивидуални данни с Националната агенция за приходите и Националния осигурителен институт.

През януари 2016 г. Националният статистически институт и Световната банка подписаха Споразумение за съвместна дейност по проект за Картографиране на бедността.

През годината беше подготвен проект за споразумение за информационно сътрудничество и обмен на данни с Министерството на образованието и науката.

През март 2016 г. бяха сключени споразумения за сътрудничество и стратегическо партньорство с Нов български университет и Център за превенция и противодействие

на корупцията и организираната престъпност, както и Анекс към споразумението с Министерството на регионалното развитие и благоустройството за обмен на демографски данни.

С цел постигане на по-голяма съгласуваност на дейностите и оптимизиране на сроковете за производство на статистическа информация през юли 2016 г. НСИ сключи споразумение за сътрудничество и стратегическо партньорство при обмен на информация с Националния осигурителен институт.

През септември 2016 г. беше сключено споразумение за сътрудничество и с Института за икономически изследвания при БАН.

Служители от НСИ участваха активно в работата на Комитета за наблюдение на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014 - 2020 година.

През годината продължи партньорството между НСИ и Изпълнителната агенция по околна среда. Експерти от НСИ в областта на околната среда, енергетиката и транспорта участваха в подготовката, проверката и съгласуването на статистическите данни в „Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в България през 2015 година“, който предоставя информация за основни икономически показатели и участва активно в анализа и оценката на някои от факторите на околната среда.

В областта на статистиката на външната търговия съществено внимание беше отделено на дейността по координацията и съвместната дейност с другите институции - НАП и АМ. Националният статистически институт и Българската народна банка продължиха процеса на съгласуваност на данните за износа и вноса на стоки.

В областта на статистиката на транспорта продължиха усилията за постигане на по-ефективно взаимодействие със следните ведомства, първични данни от които бяха използвани за производството на официална статистическа информация:

- Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията за дейността на гражданското въздухоплаване в Република България
- Изпълнителна агенция „Морска администрация“ към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията за дейността на морските и речните пристанища
- Министерството на вътрешните работи:
  - Главна дирекция „Национална полиция“ - данни за пътнотранспортните произшествия, убитите и ранените лица; данни за регистрираните моторни превозни средства
  - Дирекция „Комуникационни и информационни системи“ - данни за регистрираните МПС, необходими за провеждане на извадковото изследване на товарния автомобилен транспорт.
- Национална агенция „Пътна инфраструктура“ - данни за републиканската пътна мрежа по клас на пътя и вид на настилка
- НК „Железопътна инфраструктура“ - данни за дължината на железопътните линии - общо за страната и по региони
- ИА „Автомобилна администрация“ към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията - данни за лицензираните превозвачи на пътници и товари за вътрешни и международни превози; данни за броя на лицензираните таксиметрови превозвачи и притежаваните от тях автомобили.

В областта на макроикономическата статистика съществено внимание беше отделено върху дейността по координацията и съвместната дейност с другите

институции. НСИ и БНБ продължиха процеса на съгласуваност на данните за годишните и тримесечните финансови национални сметки с Нотификационните таблици за дълга и дефицита на институционален сектор „Държавно управление“.

Приоритет 3.4. Утвърждаване на НСС като активен член на Европейската статистическа система и международната статистическа общност

Участие на НСИ в Европейската статистическа система

Националният статистически институт активно участва във всичките четири редовни заседания на Комитета на Европейската статистическа система, проведени през февруари и май в Люксембург, през септември в гр. Виена, Австрия, и през ноември в Люксембург.

През 2016 г. бяха изготвени шест рамкови позиции по точките по комитологията от дневния ред на заседанията на КЕСС, които съгласно ПМС № 85/2007 г. бяха съгласувани в Работна група 12 „Статистика“ и одобрени от Съвета по европейските въпроси.

Националният статистически институт, представляващ Работна група 12 „Статистика“, редовно участва в регулярните заседания на СЕВ, където се разглеждат позициите на Република България, свързани със задълженията ѝ, произтичащи от членството на страната в Европейския съюз.

През 2016 г. председателството на Съвета на Европейския съюз беше поето от Нидерландия и Словакия (Нидерландско и Словашко председателство). Проведени бяха общо шест заседания на Работна група „Статистика“ към Съвета, от които две по време на Нидерландското председателство и четири по време на Словашкото. НСИ участва в процеса на вземане на решения в областта на статистиката чрез изпращане на указания до секторния дипломат в Постоянното представителство на Република България към Европейския съюз (ППРБЕС) в гр. Брюксел, Белгия, както и чрез командироване на свои представители в заседанията на този подготвителен орган на Съвета на ЕС.

По време на Словашкото председателство (юли - декември 2016 г.) бяха отворени две нови досиета, по които бяха изготвени рамкови позиции:

- Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на обща рамка за европейските статистически данни за лицата и домакинствата, основани на индивидуални данни, събрани чрез извадки.
- Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 99/2013 относно Европейската статистическа програма за периода 2013 - 2017 г. чрез удължаване на програмата за периода 2018 - 2020 година.

Председателят на НСИ участва в 102-рата Конференция на ръководителите на националните статистически институти в Европа (DGINS), проведена на 26 - 27 септември 2016 г. в гр. Виена, Австрия. „Организация на работата на съвременния Национален статистически институт през 21-ви век“ беше темата на конференцията на 26 септември 2016 г., на която присъстваха и представители на държавите кандидатки. Участието беше ограничено до генерален директор или председател и един придружаващ го от държава членка. За сесията на 27 септември 2016 г. беше предвидена темата „Статистика на доходите, потреблението и богатството“.

- През отчетния период 56 експерти на НСИ участваха в 87 заседания на работни и целеви групи на Евростат, разработващи стратегически документи, законодателни актове и нови методологии в отделните статистически области.
- 13 експерти участваха в 10 международни семинара.

- 18 експерти участваха в 30 международни срещи по проекти.
- НСИ изпрати 23 експерти на обученията - в 21 от общо 55 предлагани курса в Европейската програма за обучение в областта на статистиката за 2016 година. Всички обученията завършиха успешно.

Подготовка за Българското председателство на Съвета на ЕС

Във връзка със започналата подготовка на Българското председателство на Съвета на ЕС (през първата половина на 2018 г.) бяха проведени следните две **работни посещения** в държави членки с цел запознаване с техния опит в организирането на председателството, ръководенето на заседанията на РГ „Статистика“ към Съвета на ЕС и воденето на преговори:

- В края на юни 2016 г. един от заместник-председателите на НСИ посети Централната статистическа служба на Латвия в гр. Рига.
- В края на ноември 2016 г. председателят на НСИ беше на посещение в Статистическата служба на Италия в гр. Рим.

В допълнение към тези работни посещения в края на май 2016 г. двама експерти от НСИ проведоха краткосрочен стаж в ППРБЕС, където бяха запознати отблизо с начина на работа в работните групи към Съвета, КОРЕПЕР и Съвета на ЕС.

През декември 2016 г. ръководството на НСИ взе участие във встъпителната среща на председателското трио (Естония - България - Австрия) и в обучение по председателството в гр. Талин, Естония.

Задълбочаване на регионалното сътрудничество

В рамките на Петото заседание на българо-грузинската междуправителствена комисия по търговско-икономическо и научно-техническо сътрудничество беше подписано Споразумение между Националния статистически институт на Република България и Националната статистическа служба на Грузия за сътрудничество в областта на статистиката, заменящо Спогодбата за сътрудничество в областта на статистиката между правителствата на България и Грузия от 1997 година.

На 27 юни 2016 г. председателите на Националния статистически институт и Държавния статистически комитет на Република Азербайджан подписаха в София **втория План за действие** за периода 2016 - 2018 г. в рамките на действащата Спогодба за двустранно сътрудничество в областта на статистиката. Целта на заложените дейности е продължаване на сътрудничеството и в други области, невключени в туининг проекта AZ/14/ENP/ST/32 „Подкрепа за Държавния статистически комитет в хармонизирането на Националната статистическа система на Република Азербайджан в съответствие с европейските стандарти“.

В изпълнение на тези договорености Националният статистически институт **за първи път организира обучение** на млади специалисти от Държавния статистически комитет на Република Азербайджан на тема „Въведение в теорията и организацията на статистически изследвания“. Организатори на обучението бяха дирекция „Методологично-учебен център“ на НСИ и Център за статистически изследвания към Университета за национално и световно стопанство. Обучението се проведе от 5-14 декември 2016 г. в учебно-квалификационния център на НСИ в с. Сливек.

През март 2016 г. представители на НСИ участваха в семинар на тема „Модернизация на Европейската статистическа система“, проведен в гр. Букурещ, Румъния. Участие взеха всички заинтересовани страни, ангажирани в процеса на модернизация на официалната статистика на европейско и национално ниво. Целта на Евростат, организирайки този семинар, е подобряване на комуникацията и координацията и проучване на потенциалната синергия.

Засилване на сътрудничеството в рамките на международни организации в областта на статистиката

Председателят на Националния статистически институт взе участие в 47-ата редовна сесия на Статистическата комисия на ООН, проведена от 8 до 11 март 2016 г. в централата на ООН в Ню Йорк. На форума бяха обсъдени редица теми от глобално значение за развитието на статистиката в световен мащаб.

В края на април 2016 г. в гр. Париж, Франция, беше организирано 13-ото заседание на Комитета по статистика и статистическа политика на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, на което присъства един от заместник-председателите на Националния статистически институт.

В рамките на същия период (27 - 29 април 2016 г.) в гр. Париж, Франция, заместник-председателят на НСИ участва и в 64-тата пленарна сесия на Конференцията на европейските статистици.

През юни 2016 г. председателят на НСИ участва в съвместен семинар на Статистическата комисия на ООН и Евростат относно прилагане на архитектурата за общата статистическа продукция (Common Statistical Production Architecture - CSPA), проведен в гр. Женева, Швейцария.

Представители на НСИ участваха в среща на Организацията за черноморско икономическо сътрудничество, организирана от Федералната служба по статистика на Руската федерация и проведена в периода 22 - 23 юни 2016 г. в гр. Москва.

Участие на НСИ в европейски проекти

Националният статистически институт продължи успешно да изпълнява задачите, свързани с участието в проекти на Европейската комисия, както и в проекти на двустранна и многостранна основа със статистическите служби на държавите - членки на ЕС, при внедряването на проекти по програми на ЕК в страните от Западните Балкани, Европейската политика за добросъседство и Източното партньорство. През 2016 г. НСИ успешно приключи изпълнението на 9 проекта и продължи изпълнението на 17 европейски проекта, финансирани с целеви субсидии от Европейската комисия и съфинансирани от държавния бюджет в областта на макроикономическата статистика, демографската и социалната статистика, бизнес статистиката и многоотрасловата статистика. През годината НСИ кандидатства и сключи договори с Европейската комисия за 11 нови проекта, които е предвидено да се изпълняват през периода 2016 - 2019 година. Проектите са включени в Годишната програма на Евростат за 2016 г. и са в изпълнение на Регламент (ЕС) № 99/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейската статистическа програма за периода 2013 - 2017 година.

В рамките на изпълнението на **Визия 2020** на ЕСС НСИ работи по два много важни проекта:

- Започна работата по ESSnet проект в областта на **Големи информационни масиви (Big Data)**, свързан с техники за събиране и обработка на източниците на Big Data и разпространение на получените резултати. Основната цел на проекта е извличане на информация от интернет за характеристиките на предприятията чрез комбинация от различни техники (web scraping, text mining и machine learning), като по този начин ще бъде актуализиран и „обогатен” статистическият Бизнес регистър. Предизвикателството е да бъде оценено качеството (точността) на получените резултати на микро- и макрониво. НСИ работи по изпълнението на три задачи: достъп до източници на Big Data, обработка на данните от интернет, тестване на „нови“ методи и техники

съобразно новите източници на данни, като бяха изпълнени първите две от тях с основен резултат - разработен софтуер за търсене на URL адреси на предприятията и списък с тези адреси за около 10 000 предприятия. Работата по проекта продължава с разработване и тестване на техники за извличане на информация от уебсайтовете на тези 10 000 предприятия дали извършват електронна търговия и/или присъстват в социалните мрежи. Предвижда се през 2017 г. в гр. София да бъде организиран заключителен семинар за разпространение на резултатите от проекта, на който НСИ ще бъде домакин и ще участва активно в неговата организация и провеждане. Участието на НСИ като страна партньор в този проект е значително постижение в контекста на подготовката на Европейската статистическа система за интегриране на източници на „големи данни“ в процеса на производство на официална статистика и в съответствие с постигането на стратегическите цели на „Визия 2020“.

- Започна работата по ключовия проект на ЕСС **„DIGICOM (Digital communication, User analytics and Innovative products)“** с продължителност до края на 2019 година. Проектът е създаден в изпълнение на приоритетите на „Визия 2020“ на ЕСС - идентифицирането на потребителските нужди и разпространението и комуникацията на европейските статистически данни. НСИ участва в управлението и мониторинга на общо четири работни пакета на проекта: Анализ на потребителите; Иновативни продукти и инструменти; (Свързани) отворени данни; Комуникация и създаване на търговска марка. **Основните цели** на проекта са създаване на нови иновативни продукти за разпространение, инструменти и услуги за целите на статистиката в рамките на Европейската статистическа система. Основните области на работа ще бъдат анализ на потребителите; създаване на платформи за социални мрежи за потребителите на статистическа информация; създаване на нови ключови дигитални продукти; лесен достъп до данни, (свързани) отворени данни, съвременни средства за визуализация, иновативно взаимодействие с потребителите и разпространение; разработване на комуникационна и маркетингова стратегия и определяне на политиката на ЕСС относно „брандирането“ на европейската статистика.

През 2016 г. успешно продължи работата по двугодишния **туининг проект** „Подкрепа за Държавния статистически комитет в модернизацията на Националната статистическа система на Република Азербайджан в съответствие с европейските стандарти“. България участва в изпълнението на проекта по всичките пет компонента с десет експерти в областта на управлението на качеството, географските информационни системи, статистиката на доходите и условията на живот, статистиката на хората с увреждания и статистиката на туризма. В рамките на проекта експерти от НСИ участваха в 13 експертни мисии. НСИ участва активно в управлението на проекта чрез свой постоянен туининг съветник и с младши ръководител на проекта. Бяха осъществени шест дейности по управление на проекта, сред които стартираща среща, четири срещи на Комитета на наблюдение и посещение с цел обучение в България.

През тази година бяха осъществени **пет посещения с цел обучение**, в които взеха участие 19 експерти от Държавния статистически комитет на Р Азербайджан. Една от визитите беше обмяна на опит и добри практики в управлението на туининг проекти. В нея участваха екипът за управление на проекта от германска и българска страна и всички български краткосрочни експерти. Екипът от страна на институцията бенефициент се ръководеше от г-н Тахир Будагов, председател на Държавния статистически комитет на Република Азербайджан, който подчерта голямото значение на проекта за развитието на азербайджанската статистика в съответствие с

европейските стандарти. По време на визитата беше подписан и План за действие за периода 2016 - 2018 г. в рамките на действащата Спогодба за двустранно сътрудничество в областта на статистиката между Държавния статистически комитет на Република Азербайджан и Националния статистически институт.

По време на останалите четири посещения с цел обучение азербайджанските статистици бяха запознати с опита и практиките в различни статистически области: статистика на доходите и условията на живот, статистика на туризма, статистика на хората с увреждания и системи за управление на качеството в статистиката. Проектът е доказателство за доброто сътрудничество между партньорите и очерталата се приемственост в предаването на знания и опит с оглед внедряване на европейските стандарти в производството на статистика в Република Азербайджан.

През годината бяха проведени две експертни мисии, финансирани от **инструмента за прилагане на достиженията на общностното право - ТАІЕХ**:

- В областта на статистиката на околната среда, проведена в Държавната статистическа служба на Украйна. Основната цел на мисията беше оказване на експертна помощ относно управление на отпадъците, управление на интегрирания регистър на източниците на замърсяване, производство на статистиката на ресурсите и отпадъците, качество, използване на класификации за производство на статистиката на отпадъците.
- В областта на сателитните сметки в туризма, проведена в Централното статистическо бюро на Палестина. Целта на мисията беше представяне на Европейското законодателство относно статистиката на туризма и националните сметки, както и използваната методология за изчисляване и разпространение на данни за сателитни сметки в туризма.

Участие на НСИ в проекти по оперативни програми

През 2016 г. започна работата по проект „Изграждане на статистическа база и на Информационна система за мониторинг на европейски и национални стратегии и регионална политика”, осъществен с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Проектът се изпълнява от НСИ по Приоритетна ос 2 - Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса. Информационната система има за цел разработване на статистическа рамка и процедури за събиране и разпространение на информация с цел оптимизиране на процесите на обмен на данни и достъпност и публичност на информацията за регулярно наблюдение и оценка на изпълнението на национални стратегии с хоризонтален обхват, европейски стратегии и мониторинг на индикаторите за резултат по оперативните програми за програмния период 2014 - 2020 година.

Приоритет 3.5. Активно взаимодействие с академичната общност при разработването на нови статистически методи, продукти и услуги

От 2015 г. в НСИ е създаден Научно-експертен съвет като помощно- консултативен орган към председателя на НСИ. В състава на съвета са включени представители на академичната общност, както и водещи експерти на НСИ. В рамките на 2016 г. бяха проведени две заседания съгласно годишната план-програма, утвърдена от председателя на НСИ. През 2016 г. НЕС оказва активно съдействие в процеса на разработване на **Общия модел на статистическия производствен процес** в НСИ (в съответствие с GSBPM ver. 5.0). Други важни задачи бяха: обсъждане и приемане на визията, дейностите и възможностите за развитие на отдел ОМАСИ; дефиниране на възможни познавателни задачи и методологични казуси, които да бъдат решавани съвместно от членовете на НЕС и водещи статистически експерти в НСИ.

II.4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги

Приоритет 4.1. Развитие на информационни системи и е-услуги в посока на намаляване на натовареността на респондентите, повишаване на качеството на статистическата информация и усъвършенстване на методите за нейното разпространение

С оглед намаляване на натовареността на респондентите бяха въведени електронни формуляри за събиране на информация за статистическите наблюдения.

Данните за външнотърговската статистика са едни от важните компоненти при съставянето на Платежен баланс и национални сметки на България. С цел осигуряване на пълен обхват на износа и вноса за/от трети страни и гарантиране на предоставянето на надеждни и навременни данни НСИ продължи да получава и въвежда приетите от Агенция „Митници” само на хартиен носител под режим „аварийна процедура“ митнически декларации.

Като част от държавната администрация Националният статистически институт има задължението да публикува публична информация на **Портала за отворени данни на Република България**. Данните трябва да бъдат в отворен машинночетим формат, позволяващ повторна употреба. В изпълнение на Пътната карта за реализация на Общата стратегия за електронно управление на Република България, 2011 - 2015 г., НСИ внедри е-услуги за свързване на изходите към Портала за отворени данни, което позволи автоматично актуализиране при всяко публикуване на данни за тези набори в Информационната система „Инфостат”. През 2016 г. в областта на бизнес статистиката и демографската статистика НСИ разработи 35 изхода на годишни статистически данни от Информационна система „Инфостат“ в машинночетим формат.

НСИ подготвя проектно предложение по ОПДУ по проект на тема „Реализиране на ЦАИС „Единна входна точка“ за подаване на годишни финансови отчети и статистика в машинночетим формат и интеграция с НАП, НСИ, АВ (ТР)“, който е обявен за приоритетен в пътната карта за електронно управление.

Приоритет 4.2. Внедряване на единни европейски ИТ средства, продукти и стандарти с оглед осигуряване на условия за интеграция и хармонизация на статистическия производствен процес в рамките на ЕСС

Прилагането на технически и статистически стандарти на Европейската статистическа система е основен принцип в дейността на НСИ. Непрекъснато се разширява обхватът на наборите от данни, обменяни между НСИ, органите на статистиката и международните институции.

Продължи процесът по внедряване на стандарта SDMX за обмен на данни в нови статистически области. През годината беше реализирано преминаването от стандарт SDMX 2.0 към стандарт SDMX 2.1.

Приоритет 4.3. Повишаване на ефективността и разпределението на ресурсите в центъра за данни чрез внедряване на най-добрите практики и технологии за управление на инфраструктурата

Извършена беше реконструкция на сървърните помещения на НСИ с оглед съблюдаване на съвременните стандарти за изграждане на центрове за данни и спазване на изискванията за оперативна съвместимост и информационна сигурност. Осигурени бяха дублиращи системи за електрозахранване и климатизация. Изградени бяха системи за контрол на достъпа, видеонаблюдение, пожароизвестяване, пожарогасене и алармена система. Осигурена беше възможност за дистанционно наблюдение на всички

системи. По този начин бяха внедрени условия за работа на информационните и комуникационните системи на НСИ в режим 365/24/7.

Приоритет 4.4. Развитие и обновяване на сървърната и комуникационната инфраструктура и персоналната техника с цел осигуряване на развитието на ИКТ и предоставяне на нови услуги

През годината беше подменена опорната комуникационна инфраструктура на НСИ. Всички основни комуникационни устройства бяха дублирани. Осигурена беше дублирана свързаност към интернет и до териториалните подразделения. НСИ кандидатства по проект за привеждане на информационните активи в съответствие с изискванията на Евростат и миграция към хибриден частен облак. Предвидено е обновяване на сървърната инфраструктура за осигуряване на възможност за изграждане на нови информационни системи и работа с големи обеми от данни.

Подменени бяха персоналните компютри, които не отговарят на изискванията на новите операционни системи. Предприети бяха мерки за ускорено надграждане на операционни системи, които понастоящем не са в поддръжка и крият рискове за информационната сигурност.

III. ОТЧЕТ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ

III.1. Демографска и социална статистика

Демографска статистика

В областта на демографската статистика основен приоритет през 2016 г. беше провеждането на статистическите изследвания, включени в Националната статистическа програма. Продължи регулярната обработка и производство на данни по изследванията на раждаемостта, смъртността, миграцията, брачността и бракоразводността, които осигуриха необходимата информация за изчисляване на броя и структурите на населението и основните демографски показатели в съответствие с изискванията на Регламент № 1260/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската демографска статистика.

Продължи и работата по изготвянето на данни съгласно чл. 6 от Регламент № 862/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно „Статистика на разрешенията за постоянно пребиваване и постоянно пребиваващите граждани на трети страни”.

През 2016 г. стартира работата по проект „Статистика на европейските градове 2015”, който ще се изпълнява в периода 2016 - 2018 година. Целта на проекта е осигуряване на надеждна, пълна и сравнима в географски и времеви аспект информация за урбанизираните територии на европейския континент посредством събиране на голям обем данни от различни статистически изследвания. България участва в работата по осигуряване на данни от 2004 година. С цел разпространение на данните и популяризирането на изследването НСИ изготви двуезична публикация, която беше предоставена на потребителите в началото на 2016 година.

През 2016 г. беше проведено изследване за проучване на приложимостта на дефиницията „обичайно пребиваващо население“. Резултатите от проучването за всички държави членки ще бъдат налични до края на 2019 година.

През 2016 г. стартира проект „Картографиране на бедността“, изпълняван съвместно от експерти на НСИ и експерти на Световната банка. Проектът е част от програмата на правителството и Световната банка и резултати от него ще бъдат представени през

2017 година.

Пазар на труда

През 2016 г. в областта на статистиката на пазара на труда започна провеждането на допълнителния модул към Наблюдението на работна сила - „Навлизане на младите хора на пазара на труда”, както и подготовката за предстоящия през 2017 г. допълнителен модул „Самостоятелна заетост“. Експерти по наблюдението на работната сила участваха в работни групи и изготвянето на становища, свързани с осигуряване на хармонизация на използваните дефиниции в Наблюдението на работната сила, които ще залегнат в бъдещия рамков регламент за интеграция на европейските социални статистики.

В областта на предоставяната от предприятията статистическа информация за възнаграденията и разходите за труд приключи работата и бяха оповестени резултатите от четиригодишното изследване „Наблюдение на структурата на заплатите“ (съгласно изискванията на Регламент на Съвета № 530/1999 и Регламент на Европейската комисия № 1738/2005). Продължи работата по регулярните годишни и краткосрочни изследвания на заетостта и разходите за труд, като се премина от директен към индиректен метод на сезонно изглаждане с оглед подобряване на качеството на данните за индекса на разходите за труд.

Образование и учене през целия живот

През 2016 г. бяха проведени регулярните изчерпателни статистически изследвания на образователните институции в България в съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство по Регламент (ЕС) № 912/2013 на Европейската комисия относно изготвянето и развитието на статистиката в областта на образованието и обучението през целия живот. Бяха предоставени данни по съвместните въпросници на Евростат, ОИСР и ЮНЕСКО за финансовите и нефинансовите показатели в областта на статистиката на образованието.

През годината беше разработена и утвърдена новата Класификация на областите на образование и обучение (КОО-2015). Изготвена беше и кодова таблица, осъществяваща преход между старите и новите специалности във висшето и средното професионално образование.

През 2016 г. бяха проведени две извънредни извадкови изследвания в домакинствата и предприятията, основани на европейски регламенти, съответно „Изследване на образованието и обучението на възрастни“ и „Наблюдение на продължаващото професионално обучение на заетите лица“.

Култура

Регулярните изчерпателни статистически изследвания в областта на културата (библиотеки, музеи, сценични изкуства, филмово производство, кина, радио, телевизия и издателската дейност) бяха проведени през 2016 г. въз основа на методологии, съответстващи на препоръките на Евростат и ЮНЕСКО.

Продължи работата по актуализиране на националната методологическа система за статистиката на културата, както и изпълнение на приоритетите в работния план за културата 2015 - 2018 г., предложен от Комитета по културни въпроси (Cultural Affairs Committee) към Съвета на Европейския съюз.

Обществено здраве и здравословни и безопасни условия на труд

В изпълнение на Регламент (ЕО) № 1338/2008 на Европейския парламент и на Съвета за статистиката на общественото здраве и здравословни и безопасни условия на труд през 2016 г. НСИ проведе статистическите изследвания, осигуряващи информация в областта на статистиката на ресурсите на Системата на здравеопазване и умиранията

по причини.

Бяха предоставени данни по съвместните въпросници на Евростат, ОИСР и Световната здравна организация за финансовите и нефинансовите показатели в областта на статистиката на здравеопазването.

През 2016 г. в изпълнение на договор между Европейската комисия и НСИ успешно приключи работата по проект „Разходи за здравеопазване по заболявания“. НСИ участва в проекта като част от Консорциум с ръководител Института по социална сигурност на Люксембург. В резултат от работата по проекта беше разработено Методологическо ръководство за оценка на разходите за здравеопазване по заболявания, което е продължение на работата по Системата на здравни сметки, подготвяни в изпълнение на Регламент (ЕС) № 359/2015 на Европейската комисия.

В областта на статистиката на умиранията по причини в изпълнение на Регламент (ЕС) № 328/2011 на Европейската комисия в Евростат бяха изпратени индивидуални данни за умиранията и мъртворажданията по причини за 2014 г. на ниво четвърти знак на Международната класификация на болестите, X ревизия.

Бяха публикувани данните от проведеното в изпълнение на Регламент (ЕС) № 141/2013 на Европейската комисия изследване „Европейско здравно интервю“.

Дирекция „Национални здравни данни и електронно здравеопазване“ в Националния център по общественото здраве и анализи изпълни всички задачи, включени в НСП за 2016 година. Като орган на статистиката чрез регионалните здравни инспекции бяха проведени планираните изследвания и беше разпространена информацията за: лечебните заведения за болнична и извънболнична помощ, психиатрични заведения, кожно-венерически заведения, центрове за спешна медицинска помощ, онкологични заведения, пневмофтизиатрични заведения, центрове за трансфузионна хематология, центрове за хемодиализа, регистрирани заболявания от активна туберкулоза и хронични неспецифични белодробни заболявания, злокачествени новообразувания, венерически болести, регистрирани заразни заболявания, хоспитализирани случаи в лечебните заведения със стационар, освидетелствани и преосвидетелствани лица с намалена трудоспособност, вид и степен на увреждане.

Доходи и условия на живот

През 2016 г. в съответствие с европейските изисквания за осигуряване на съпоставимост на данните от наблюденията на домакинските бюджети (2015 г.) във всички държави - членки на ЕС, и спазвайки препоръките на Европейската комисия, в срок беше разработен и изпратен в Евростат масив с индивидуални данни от Наблюдението на домакинските бюджети, проведено през 2015 година.

През годината продължи регулярното събиране и публикуване на тримесечни и годишни данни за доходите, разходите и потреблението на българските домакинства и предоставяне на тримесечни и годишни тегла за изчисляване на хармонизирания и националния индекс на потребителските цени и националните сметки.

Към Наблюдението на домакинските бюджети допълнително беше събрана информация за вида на търговските обекти, от които пазаруват домакинствата, и наличие на касов бон при закупуване на стоки и услуги.

През 2016 г. беше организирано и проведено обучение на част от анкетъорския състав на НСИ на тема „Комуникационни и презентационни техники за подготовка и провеждане на интервю“.

Съгласно приетата от Министерския съвет методика за изчисляване на официалната линия на бедност в страната по данни от изследването „Наблюдение на домакинските

бюджети“ бяха изчислени показатели за бедност - общо за населението и по отделни специфични групи. На тяхна база беше определена линията на бедност за страната за 2017 година.

В изпълнение на Регламент (ЕО) № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета НСИ проведе регулярното панелно изследване „Статистика на доходите и условията на живот“ (EU-SILC 2016). През 2016 г. към изследването беше включен модул „Достъп до услуги“ съгласно Регламент (ЕС) № 245/2015 на Европейската комисия. В рамките на модула се събира информация за „социалните услуги“, ползвани от лицата, и по-специално на грижите за децата, участие във формалното образование, учене през целия живот, здравни грижи и грижи по домовете. Фокусът е поставен върху незадоволените потребности относно грижите за децата, бариери пред достъпа до други услуги като образование/обучение или домашни грижи и взаимодействието на тези явления с достъпа до пазара на труда, доходите и социалната интеграция, измервани в основното проучване.

През годината бяха финализирани и изпратени в Евростат основните файлове с данни от изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ - 2015 г., съпътстващите ги индикатори за бедност и социално изключване и лонгитудиналния компонент 2012 – 2015 година.

През 2016 г. продължи работата по договор за субсидия с Европейската комисия на тема „План за действие за подобрения на EU-SILC“. В съответствие със заложените цели по проекта през годината бяха извършени следните дейности:

- Внедряване на електронни устройства за събиране на данни - САРІ интервю
- Използване на данни от административни регистри за зареждане в програмата за електронно интервю
- Проследяване на домакинствата от четвърта и пета вълна и включването им съответно в пета и шеста вълна на наблюдение
- Изчисляване на общ нетен доход (НУ020) чрез използване на информация за текущия доход на домакинството, изчисляване на основни показатели за бедност с новата променлива, анализ и сравнения на резултатите за използване на текущия доход за предварителна оценка на бедността
- Анализ на дизайна на извадката от гледна точка на стандартната грешка за индикаторите, изчислени с петгодишен компонент.

Социална защита

В съответствие с Регламент (ЕО) № 458/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита през 2016 г. приключи попълването на статистически данни за 2014 г. по Основния модул на системата и по Модула за бенефициентите на пенсии. Основният модул съдържа данни за приходите и разходите по схеми на социална защита и по функции. Бяха спазени изискванията на Регламент (ЕО) № 110/2011 на Европейската комисия по отношение на подходящите формати за предаване на данни, резултатите, които следва да се предават и критериите за измерване на качеството по отношение на ESSPROS модула за нетните обезщетения за социална закрила. Източник на данни за статистиката на социалната защита са информационните системи и регистри на министерства и ведомства, управляващи схеми за социална защита. От **Националния осигурителен институт** бяха получени годишни данни за бенефициентите на пенсии, класифицирани по схеми, по видове пенсии и пол в съответствие с формата за предоставяне на информация по Модула за бенефициентите на пенсии.

Престъпност и правосъдие

През 2016 г. продължиха дейностите на НСИ, свързани с провеждането на

регулярното статистическо изследване на престъпленията, обвиняемите и осъдените лица (вкл. и осъдените непълнолетни лица).

Представител на НСИ участва в дейностите на Междуведомствения съвет за ръководство и управление на ЕИСПП.

В тясно сътрудничество с Централната комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните лица беше проведено регулярното годишно изследване на НСИ за дейността на местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Представител на НСИ взе участие в организираните през годината семинари за обучение на секретарите на местните комисии по актуални теми, свързани с попълването и обработването на данните, събирани чрез електронен формуляр.

През 2016 г. НСИ продължи изпълнението на ангажиментите си като национален координатор в областта на престъпността и наказателното правосъдие по събиране и предоставяне на национални данни и метаданни от Министерството на вътрешните работи, Министерството на правосъдието, Висшия съдебен съвет, Върховната касационна прокуратура и други отговорни институции по искане на ЕК, Евростат, ООН, УНИЦЕФ и други международни организации.

Беше проведено регулярното „Наблюдение на престъпността и системите за наказателното правораздаване” на Службата на ООН за наркотиците и престъпността и Евростат по съвместно разработен актуализиран въпросник за периода 2010 - 2015 година. НСИ участва съвместно с отговорните министерства и ведомства в страната в процеса на събиране и валидиране на исканите данни и метаданни.

През 2016 г. НСИ продължи сътрудничеството с редица международни институции, като предостави национални данни и метаданни за наблюдение на ЕК на корупцията на европейско ниво за периода 2011 - 2014 г.; престъпленията, свързани с наркотици; участва в проучване на Европейския институт за равенство между половете на тема „Терминология и показатели за събиране на данни за изнасилванията, убийството на жени и насилието над жени от интимен партньор”; участва в дейностите на Евростат, свързани с адаптиране и прилагане на международната класификация на престъпленията за статистически цели в практиката на страните.

Представител на НСИ взе участие в първата глобална среща на националните координатори на съвместния въпросник UN-CTS на ЕК (Евростат) и ООН и първата среща на Техническата експертна група по прилагане на Международната класификация на престъпленията за статистически цели, организирани от Службата на ООН за наркотиците и престъпността.

Представител на НСИ участва в дейностите на междуведомствената работна група „Превенция на насилието и злоупотребата с деца“ към Националния съвет за закрила на детето.

III.2. Макроикономическа статистика

Годишни икономически сметки

Основните задачи в областта на националните икономически сметки бяха свързани с разработване и внедряване на препоръките на ЕК относно данните за БВП и БНД. Продължи работата относно методологическото развитие и подобряване на качеството на данните, както и относно повишаване на степента на хармонизиране с регламентите на ЕК и съкращаване на сроковете за предоставяне на данните. НСИ продължи регулярното производство на годишни данни за БВП и неговите компоненти по трите

метода - производствен, метод на доходите и метод на крайното използване. Продължи разработването и публикуването на годишните данни за заетостта и отработените човекочасове.

НСИ взе активно участие в съвместни проекти с Евростат и страни от ЕС, като по този начин се насочи към осигуряване на максимално методологическо съответствие на показателите на национални сметки между държавите членки.

НСИ внедри в оценките на БВП и БНД методологически подобрения по отношение на последната резерва, поставена от Европейската комисия - потреблението на основен капитал беше оценено с помощта на метода за постоянна инвентаризация за данните на институционалния сектор „Държавно управление” и организации с нестопанска цел, обслужващи домакинствата като непазарни производители.

През 2016 г. продължи работата по разработването и усъвършенстването на финансови национални сметки. В изпълнение на програмата на Евростат за предоставяне на данни в областта на националните сметки през 2016 г. бяха разработени и предоставени данни за 2015 година.

През 2016 г. завърши работата по сключеното с ЕК споразумение „Грант за подкрепа на мерки за качеството на статистиката, използвана в контекста на Процедурата за макроикономически дисбаланси”.

През 2016 г. продължи работата по сключеното споразумение с ЕК „Напредък по отношение на пълното прилагане на ЕСС 2010 и нейната програма за предаване на тримесечни и годишни национални сметки и отпадане на съществуващи дерогации, пълното прилагане на SDMX стандарта за национални сметки, разработване и прилагане на рамка на качеството на данните за национални сметки”.

Тримесечни сметки

НСИ продължи регулярното производство на тримесечни данни за БВП и неговите компоненти по трите метода - производствен, метод на доходите и метод на крайното използване.

Продължи разработването и публикуването на данните за: БВП на 42 - 45 дни и 60 дни след изтичане на отчетния период и за заетостта и отработените човекочасове.

Държавна финансова статистика

Усилията в областта на държавната финансова статистика бяха насочени към по-нататъшното методологическо развитие и подобряване на качеството на данните.

Продължи работата по отчитане на Нотификационните таблици за дефицита и дълга на институционалния сектор „Държавно управление“ два пъти годишно - предварителни и окончателни данни. Съгласно ЕСС 2010 бяха разработени и предоставени данни за периода 1997 - 2015 година.

Продължи работата по разработване и публикуване на месечни, тримесечни и годишни данни за дефицита на държавите - членки на ЕС, на основание на задълженията по Директива 85/2011 на ЕС.

Съгласно изискванията за предоставяне на допълнителни данни на основание Директива 85/2011 на ЕС продължи работата по предоставяне на информация на годишна база за необслужваните кредити към сектор „Държавно управление“; за задълженията на държавните предприятия и участието на държавата в капитала на предприятията в процент от БВП.

Съвместно с НОИ беше осигурена допълнителна информация за табл. 9 „Данъци и социални осигуровки по сектори на държавно управление” от Програмата на Евростат

за предоставяне на данни в областта на националните сметки за 2015 година. Продължи работата по координиране на предстоящите съвместни действия по внедряването на таблица 29 за пенсионните права съгласно ЕСС 2010.

Съгласно Програмата на Евростат за предоставяне на данни в областта на националните сметки бяха разработени и предоставени ревизирани данни съгласно ЕСС 2010:

- табл. 2 „Основни макроикономически индикатори за институционален сектор „Държавно управление” за 2015 година;
- табл. 9 „Данъци и социални осигуровки по сектори на „Държавно управление” за 2015 година;
- табл. 11 „Разходи на институционален сектор „Държавно управление” по функции” общо и по подсектори на 2-ро ниво съгласно КОФОГ класификацията за 2015 година;
- табл. 25 „Тримесечни нефинансови сметки на институционален сектор „Държавно управление“ за периода 1999 - 2015 година.

Мониторинг на собствените ресурси

Съгласно чл. 2, параграф 2 на Регламент (ЕО, Евратом) № 1287/2003 на Съвета от 15 юли 2003 г. за хармонизиране на brutния национален доход по пазарни цени всяка година в срок до 22 септември държавите членки са задължени да предоставят на Европейската комисия (Евростат) в контекста на националните счетоводни процедури данни за brutния национален доход и неговите компоненти. Основните задачи в областта на мониторинга на собствените ресурси бяха свързани с предоставяне на данни за brutния национален доход, доклада по качеството на данните и описание на източниците и методите, използвани при разработване на данните. Въз основа на тези документи Евростат оценява качеството и изчерпателността на данните за БНД и тяхното съответствие с ЕСС '95 и ЕСС 2010. През 2016 г. беше разработен и предоставен на Евростат Доклад с описание на източниците и методите за съставяне на данните за БВП - БНД, придружен със съответните таблици, представящи процеса на изчисление на данните и валидиране на резултатите.

На базата на разработената методология и изчисляване на средно претеглена ставка по ДДС в съответствие с чл. 4 от Регламент (ЕИО, Евратом) № 1553/89 на Съвета от 29 май 1989 г. относно прилагането на окончателни унифицирани схеми за събирането на собствените ресурси на ЕС на базата на данък добавена стойност и „Ръководство за администриране на собствените ресурси на Европейските общности в Република България на Министерство на финансите” бяха разработени данните за 2015 г. за средно претеглената ставка по ДДС.

Потребителски цени

Основен приоритет в работата беше провеждането на месечните статистически наблюдения на потребителските цени, които осигуриха необходимата информация за изчисляването на националния индекс на потребителските цени, на хармонизирания индекс на потребителските цени и на индекса на цените за малката кошница от 100 социалнополезни и жизненонеобходими стоки и услуги на най-нискодоходните 20% от домакинствата, както и на ХИПЦ при постоянни равнища на данъците (НІСР-СТ) и ХИПЦ на административните цени (НІСР-АР).

Продължи работата по усъвършенстването на методологията, конструирането и производството на индексите на потребителските цени във връзка с хармонизирането с

европейските и международните стандарти. През 2016 г. беше актуализирана извадката от търговски точки за наблюдение, подобрен беше подборът на стоките и услугите, включени в потребителската кошница, разширен беше обхватът на някои поиндекси.

Усъвършенствана беше системата от статистически тегла за конструиране на индексите на потребителските цени и беше разширено използването на информация от допълнителни източници съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 114/2010 относно минималните стандарти за качеството на теглата на ХИПЦ.

В изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) № 2015/2010 и на Регламент (ЕС) № 792/2016 от началото на 2016 г. беше сменена базисната година за ХИПЦ и всички индекси се изчисляват и публикуват при база 2015 година. Динамичните редове бяха преизчислени при новата базисна година и бяха публикувани на сайта на НСИ. Започна и регулярното изпращане на ХИПЦ в Евростат съгласно детайлизираната европейска класификация на индивидуалното потребление по цели (ЕСОICOP).

Тримесечните статистически наблюдения на цените на жилищата осигуриха необходимата информация за изчисляването на индексите на цените на жилищата и на индексите на цените на жилищата, обитавани от техните собственици. От началото на 2016 г. беше внедрена онлайн Информационната система „Цени на жилища“ за събиране и обработка на тримесечна информация от фирми и институции, извършващи продажби на жилища на домакинствата. През 2016 г. продължиха дейностите по конструиране на ИЦЖОС, обхващащи индексите на цените на жилищата, които са нови за сектор „Домакинства“; на услугите, свързани с придобиването и собствеността на жилищата; на застраховките, свързани с жилището; и на основния ремонт и поддържането на жилищата. Продължи регулярното изпращане на тези индекси в Евростат.

В рамките на пилотни проекти на ЕК продължи работата по разработване на методология за конструиране и изчисляване на тримесечни показатели за продадените жилища (Housing Sales Indicators - HSI) и по усъвършенстване на пилотната система за регулярното производство на HSI.

Изпълнени бяха планираните дейности по проекти на ЕК във връзка с модернизирани на регистрацията на цените и изчисляване на индексите на цените. Продължи пилотното изследване за автоматизирано регистриране на детайлните цени по интернет (web-scraping) за избрани продукти. Въведена беше детайлната класификация ЕСОICOP за ХИПЦ на административните цени (НICP-AP). Започна работата по осигуряване на достъп и използване на сканирани и други данни за продажбите за регистриране на цените и използването им като източник за изчисляването на ХИПЦ и по подобряване на вътрешната съгласуваност на теглата, включително теглата на покупките по интернет.

Република България в качеството си на равноправен член на ЕС, представлявана от НСИ, продължи участието си в Програмата за европейски сравнения на паритети на покупателната способност, относителни равнища на цени и БВП на човек от населението, която е част от текущата програма по статистика на ЕК и се координира от Евростат/ОИСР.

Работата в НСИ е организирана и се изпълнява съгласно Регламент (ЕО) № 1445/2007 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на общи правила за предоставяне на основна информация относно ППС, както и за тяхното изчисление и разпространение. По отношение на системата за контрол на качеството на ППС НСИ прилага Регламент (ЕС) № 193/2011 на Европейската комисия.

НСИ постига целите, заложи в европейския работен план за изчисляване на ППС през 2016 г., ежегодно утвърждаван от постоянната Работна група по ППС към

Евростат.

През 2016 г. НСИ проведе планираните пет ценови наблюдения на стоки и услуги по съгласувани европейски потребителски кошници за групите: E16-1 „Всичко за дома и градината”, E16-2 „Транспорт, ресторанти и хотели” и „Здравни услуги в болнични заведения”. Проведени бяха и две специализирани ценови наблюдения: за жилищни наеми в избрани агенции за недвижими имоти в столицата, за инвестиционни стоки (машини и съоръжения) и за избрани условни строителни обекти.

В съответствие с работния график беше подготвена и своевременно изпратена в Евростат и необходимата допълнителна национална статистическа информация: въпросници за ИПЦ/ХИПЦ-ППС, за жилищните услуги (количествени и стойностни показатели), за компенсацията на служителите в държавното управление по избрани професии и длъжности и за 250 основни групи разходи за крайно използване на БВП.

С помощта на разработени от Евростат специализирани софтуерни инструменти за онлайн работа в базата данни относно ППС непрекъснато се подобряват качеството и защитата на изпращаната индивидуална информация в резултат на усъвършенстване на методите за контрол на данните в периода на предварително наблюдение и на няколко последователни етапа на анализиране и валидиране на входящата информация и на крайните резултати.

Докладът за използваните източници и методи за събиране на информация, необходима за изчисляване на ППС, беше актуализиран и изпратен в Евростат в срок.

III.3. Бизнес статистика

Структурна бизнес статистика

Съгласно Националната статистическа програма през 2016 г. всички регулярни изследвания в областта на структурната бизнес статистика и статистиката на предприятията под чуждестранен контрол (FATS), производството и продажбите на промишлени продукти (Продком), чуждестранните преки инвестиции, разходите за придобиване и придобитите дълготрайни материални активи, статистиката на финансовите и нефинансовите предприятия и годишните специфични изследвания по икономически дейности бяха проведени качествено и в срок в съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство. Изпълнени бяха всички задачи, произтичащи от сключените договори, споразумения и заявки за предоставяне на статистическа информация от посочените изследвания.

През годината продължи успешното онлайн въвеждане на годишните отчети чрез използване на Информационна система „Бизнес статистика”, в която бяха включени и всички видове консолидирани годишни отчети. Служителите от НСИ оказваха методологическа помощ на респондентите по време на отчетната кампания.

Във връзка с влезлия в сила от началото на 2016 г. нов закон за счетоводството, както и в съответствие с изискванията на регламентите в отделните статистически области, беше подготвено техническо задание за актуализация на Информационна система „Бизнес статистика” за отчетната 2016 година.

Експерт от НСИ участва в специална работна среща в Евростат, свързана с разработването на инструментариума на модула за измерване на глобализацията, който ще бъде включен като задължително тригодишно наблюдение в новия рамков регламент за интегриране на бизнес статистиката (FRIBS).

През 2016 г. бяха изготвени становища на експертно равнище по предложенията на Евростат във връзка с подготовката на новия рамков регламент FRIBS в областта на

СБС, FATS и Продком. Експерти от НСИ взеха участие в работните срещи в Евростат по посочените статистически области.

В областта на националното Продком наблюдение продължи работата по подобряване на качеството на първичната статистическа информация чрез завишаване на изискванията и контрола на фирми с експортноориентирани производства. Фокусът беше насочен към гъвкавостта чрез възможност за въвеждане по код на Комбинираната номенклатура, таблица на връзки на ПРОДПРОМ и КН и паралелен контрол за пълнота и съгласуваност на данните с резултатите от изследването на външната търговия. Анализът на получените резултати показва осигуряване на по-качествена, достоверна, значима, актуална и международно сравнима статистическа информация.

В областта на месечното Продком наблюдение през 2016 г. основен приоритет продължава да бъде осигуряването на навременна, значима и качествена статистическа информация за удовлетворяване на информационните потребности. В тази насока продължи работата по актуализиране на подсистема „Производство и продажби на вътрешния пазар на основни промишлени продукти“, част от Информационна система „Краткосрочна бизнес статистика“. Мерките съдържаха актуализация на техническото задание в посока към завишаване на входящия контрол и сравнителния анализ на първичните данни (разширен логически контрол, контролни и изходни таблици), както и оптимизиране на месечната извадка от предприятия, осигуряваща достатъчно висока представителност на ниво промишлени продукти.

Експерти от НСИ взеха участие в организирани работни семинари по „Краткосрочна бизнес статистика“, свързани с месечното наблюдение „Производство и продажби на вътрешния пазар на основни промишлени продукти“. Семинарите бяха свързани с методологически въпроси за подобряване на качеството на данните. Специално внимание беше отделено на проблемите, насоките и препоръките за подобряване на обхвата и качеството на първичните данни на предприятията.

Краткосрочна бизнес статистика

Основен приоритет в работата през 2016 г. беше провеждането на месечните и тримесечните статистически наблюдения, обхващащи секторите промишленост, строителство, търговия и други услуги, с които се осигурява необходимата информация за изчисляването на всички показатели в изпълнение на регламентите на ЕК. Всички регулярни изследвания от НСП (продажби в промишлеността, строителството, търговията и услугите; дейност на нефинансовите предприятия; цени на производител в промишлеността и услугите; разходи за придобиване на ДМА; разрешено и започнато ново строителство на сгради) бяха проведени качествено и в срок в съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство.

В резултат на разширяването на извадката от фирми за наблюдение на цените на производител на международния пазар стана възможно (от януари 2016 г.) публикуването на показателя „индекси на цените на производител на международния пазар“, с което се отговори на все по-нарастващото търсене на тази информация. По отношение на индексите на цените на производител (общо, на вътрешния и международния пазар) от 2016 г. започна изчисляване и предоставяне на Евростат на допълнителна специфична групировка „потребителски продукти, без храни и напитки“, като при първото предоставяне беше изчислен и изпратен и динамичният ред от януари 2005 година.

В изпълнение на Регламент (ЕО) № 1158/2005 на Европейския парламент и на Съвета продължи работата по разширяване на обхвата на показателя „индекси на цените на производител в услугите“. През 2016 г. изследването на цените на производител беше внедрено за „Архитектурни и инженерни дейности; технически изпитвания и анализи“ - раздел 71 от КИД-2008. Започна регулярното изпращане на

тримесечни индекси за този раздел в Евростат и публикуването им в рубриката „Услуги“ в сайта на НСИ. От първото тримесечие на 2016 г. стартира пилотно наблюдение на цените на производител за „Юридически и счетоводни дейности; консултантски дейности в областта на управлението“ - раздел 69 и група 70.2 от КИД-2008. Наблюдението беше включено в онлайн ИС „Краткосрочна бизнес статистика“. Данните от него ще бъдат публикувани за първи път в началото на 2017 година.

През годината НСИ регулярно и в срок въвежда изчисляваните месечни и тримесечни краткосрочни показатели в Информационната система „Инфостат“.

През август започна работата по договор за субсидия между Европейската комисия/Евростат и НСИ за разработване на методологична база за нов месечен показател - индекс на производството в услугите. Целта на проекта е установяване на процеса по месечно изчисляване на показателя „индекси на производството в услугите“ за всички дейности, които ще бъдат включени като изискване към КБС в Рамковия регламент за интегриране на бизнес статистиката. Планираните дейности за постигане на целите по проекта са:

- Продължаване на работата, започнала в рамките на Споразумението за субсидия от 2014 г. по сравняване, анализ и оценка на административните данни от ДДС декларациите по месеци и дейности с наличната информация, получена от съществуващото месечно статистическо наблюдение с цел регулярно изчисляване на месечен индекс на оборота в услугите, използвайки едновременно статистически данни и данни от ДДС декларациите.
- Продължаване на работата по преглед, анализ и оценка на съществуващата методическа информация за производството на подходящи дефлатори за изчисляване на индексите на производство за всяка дейност от сектора на услугите в съответствие с изискванията на Рамковия регламент за интегриране на бизнес статистиката.
- Установяване на процеса на месечното изчисляване на индексите на производството в услугите за секторите G и от H до N на КИД-2008 (с изключение на сектор K и дейности M701, M72 и M75).

Енергийна статистика

През 2016 г. продължи работата по специализираните статистически наблюдения, включени в НСП 2016, въз основа на които се разработват енергийните баланси и общият енергиен баланс на страната.

Всички месечни и годишни наблюдения по енергийна статистика се провеждат в съответствие с методологията на Евростат и изискванията на Регламент № 1099/2008 и Регламент № 147/2013 относно статистиката за енергийния сектор, Директива 2009/28/ЕО за насърчаване на използването на енергия от възобновяеми източници, Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност и Регламент № 431/2014 за изготвяне на годишна статистика за енергийното потребление в домакинствата.

Продължи събирането на шестмесечни данни за цените на електроенергията и природния газ за домакинствата и индустрията въз основа на Директива 2008/92/ЕО за подобряване на прозрачността на цените на газа и електроенергията за промишлени крайни потребители и домакинства.

Във връзка с инициатива на Евростат НСИ участва в доброволното докладване на данни за 2014 г. на потреблението на енергия в домакинствата по вид на използването им.

Осигурена беше по-детайлна информация за разработване на сметките за физическите енергийни потоци, включени в Приложение VI към Регламент

№ 691/2011 относно европейските икономически сметки за околната среда. Данните бяха докладвани на Евростат на доброволна основа.

През 2016 г. експерти от НСИ взеха участие в консултациите относно:

- Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на цените на природния газ и електроенергията и за отмяна на Директива 2008/92/ЕО относно процедура на Общността за подобряване на прозрачността на цените на газ и електроенергия за промишлени крайни потребители.
- Предложение за изменение на Регламент № 1099/2008 и свързаните с него промени в петгодишни и седеммесечни въпросници по енергийна статистика, а именно: включването на нови показатели и нови енергийни продукти, актуализиране на съществуващите методологии, хармонизиране на дефинициите и инструкциите между годишните и месечните въпросници и други.
- Формата и съдържанието на въпросника за Комбинираното производство на електроенергия и топлоенергия.
- Формата и съдържанието на новия въпросник за отчитане на Районни отоплителни и охладителни системи.

През годината служители на НСИ участваха в заседанията на Работна група „Енергийна статистика“ на Евростат, разработваща стратегически и програмни документи, проекти за законодателни актове и методологии в областта на статистиката на енергетиката.

Транспорт

През 2016 г. продължи работата по регулярните годишни и краткосрочни изследвания, включени в НСП 2016 в областта на транспорта.

В областта на статистиката на транспорта НСИ със съдействието на органите на статистиката **Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“** и **ИА „Морска администрация“** към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията осъществи изследванията в областта на въздушния транспорт и за дейността на речните и морските пристанища. Ползотворното сътрудничество между НСИ и двете агенции доведе до повишаване на качеството на получените данни чрез по-детайлна проверка на данните.

През годината **Изпълнителната агенция „Морска администрация“** продължи работата по редовното подготвяне и предоставяне на статистическата информация относно дейността на речните и морските пристанища. Събирането и предоставянето на данните за Евростат е съобразено със специфичните номенклатури и отчетни форми на Регламент (ЕО) № 1365/2006 на Европейския парламент и на Съвета; Регламент (ЕО) № 1304/2007 на Европейската комисия; Регламент (ЕО) № 425/2007 на Европейската комисия и Директива 2009/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета. Информацията, подавана от пристанищата и пристанищните терминали, обхваща 100% от дейността на морските и речните пристанища на България, свързана с обработката на товари и пътници.

През 2016 г. **Изпълнителната агенция „Морска администрация“** продължи работата си по усъвършенстване на новата статистическа Информационна система „ПОРТСТАТ“ (PORTSTAT) за събиране и обработване на данните, отчитаща преминаващия пътничко- и товаропоток през морските и речните пристанища на България и съобразена изцяло с последните препоръки от страна на Евростат за събиране на нови данни за дейността на морските и речните пристанища. НСИ продължи да оказва помощ на ИА „Морска администрация“ по доусъвършенстване на

новата статистическа информационна система, което доведе до повишаване на качеството на статистическата информация поради заложените вътрешни контроли за валидиране на данните.

НСИ продължи да оказва съдействие на Управляващия орган на Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура 2014 - 2020 г.“ относно предоставяне на информация за индикаторите за резултат по тази оперативна програма от компетенцията на НСИ съгласно изпълнението на предварително общо условие 7 „Статистически системи” на Споразумението за партньорство.

През 2016 г. беше постигнат компромис между отговорните институции по предложените изменения в два от регламентите в областта на статистиката на транспорта - статистика на речния транспорт и статистика на железопътния транспорт, целта на които е актуализиране, опростяване и оптимизиране на съществуващата правна рамка на европейската статистика и привеждане в съответствие с новия институционален контекст в областта на статистиката на транспорта, както и гарантиране на пълно и непрекъснато предоставяне на статистически данни.

Туризм

През 2016 г. продължиха дейностите на НСИ, свързани с провеждането на регулярните статистически изследвания в областта на туризма и бяха изпълнени в срок задачите по осигуряване на статистическа информация за развитието на туризма в страната относно пътуванията на българи в чужбина и посещенията на чужденци в България, дейността на местата за настаняване, туристическите пътувания и разходите за туризъм на населението и сателитните сметки за туризма. Всички месечни и тримесечни наблюдения се провеждат в съответствие с препоръките на Световната организация по туризъм и съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма и Регламент (ЕС) № 1051/2011 на Европейската комисия за прилагане на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма по отношение на структурата на отчетите за качеството и предаването на данните.

Бизнес регистър

През 2016 г. продължи методологичната работа по определяне на статистическите единици от вида предприятие, местни единици и групи предприятия в Регистъра на статистическите единици. Изследван беше обхватът на регистъра по отношение на отделните видове статистически единици и съответните задължителни характеристики. Обработени бяха всички данни от Справка за група предприятия, включена в годишния отчет на предприятията за 2015 година. Регулярно бяха актуализирани характеристиките на статистическите единици в Регистър на статистическите единици, използвайки информация от годишните статистически изследвания и от външни административни източници. Регистърът на статистическите единици продължи да осигурява пълен обхват на генералната съвкупност от активни статистически единици „предприятия” или „местни единици”, както и да предоставя условия за формиране на извадки по определени критерии за статистическите наблюдения.

През първата половина на 2016 г. беше разработена нова уебслужба за получаване на данни по абонамент от Регистър Булстат. По този начин беше осигурено поддържането на данните за правните единици от Булстат в статистическия Бизнес регистър на НСИ.

Регистърът на статистическите единици беше използван като основен източник на информация при подготовка на бизнес демография на предприятията, която описва жизнения цикъл на предприятията и представя данни за броя на активните

предприятия, броя на новородените предприятия, относителния дял на оцелелите предприятия, броя на умрелите предприятия, както и данни за промяната на заетостта в тях към определен момент.

НСИ предостави на Евростат съвкупността от български правни единици, членове на групи предприятия на европейско ниво и бяха идентифицирани чуждестранните правни единици, участващи в многонационални групи предприятия на национално ниво.

НСИ продължи работата по проект „Стъпки за прилагане на дефиницията за статистически единици в бизнес статистиката: очертаване на статистическите единици” и „Внедряване на оперативно съвместими бизнес регистри”, субсидирани от ЕК. Започна работата по проект „Статистика на фамилия бизнес” в рамките на Програмата за конкурентоспособност на предприятията и МСП, 2014 - 2020, или по-известна като програма COSME.

Статистика на външната търговия

В областта на статистиката на външната търговия основна цел беше усъвършенстването на дейностите, свързани с ежемесечното производство и разпространение на информация за движението на външнотърговските стокови потоци. Основните дейности по приоритетните направления, свързани с изпълнението на тази цел бяха следните: осигуряване на навременна и надеждна статистическа информация и подобряване на качеството на данните; по-пълното използване на административни източници на информация; адаптиране на националната система за производство и разпространение на статистически данни за външната търговия в съответствие с променените изисквания на европейското законодателство и с нуждите на потребителите на външнотърговски данни; участие в работата на Евростат по обсъждане на стратегически въпроси, касаещи бъдещото развитие на статистиката на международната търговия със стоки.

Посредством участието си в ръководни, целеви и работни групи на Евростат експертите от НСИ допринесоха за цялостната иновационна дейност в областта на статистиката на външната търговия на европейско ниво. Експерти от НСИ взеха активно участие в работата по интегриране на разпоредбите за Интрастат и Екстрастат в базовия акт на Рамковия регламент за интегриране на бизнес статистиката.

През 2016 г. експерти от НСИ работиха по изпълнение на част от дейностите по проект „Свързване на микроданни от структурната бизнес статистика с други бизнес статистики”.

През годината НСИ продължи работата по подобряване на качеството на първичните данни, декларирани от търговците. Експертите от НСИ осъществиха както директни контакти с Интрастат операторите, така и контакти със сътрудничеството на НАП, вследствие на които бяха коригирани някои неточности в подадените Интрастат декларации. Оказана беше и методологична помощ на респондентите при декларирането на данни при специфични случаи, което допринесе за улесняване на бизнеса при изпълняване на месечните му задължения за подаване на Интрастат декларации.

В съответствие със Закона за вътрешнообщностна търговия със стоки през 2016 г. продължи безпроблемното прилагане от **Националната агенция за приходите** на националната система „Интрастат“ за събиране на данни за вътрешнообщностна търговия със стоки, които не са обект на митническа декларация. Според определените от НСИ „изключващи прагове“ за възникване на задължение по системата „Интрастат“, общо 9.8 хил. търговци, регистрирани по ЗДДС, имаха задължение през 2016 г. за деклариране на осъществените търговски трансакции, от които 6.9 хил. само по един от потоците „Пристигания“ или „Изпращания“, а 2.9 хил. бяха задължени и по двата

потока едновременно. Общият брой на Интрастат операторите за отделните потоци беше 6.9 хил. за поток „Пристигания“ и 5.8 хил. за поток „Изпращания“.

В рамките на годината от НАП беше обезпечено събирането на общо 141 хил. Интрастат декларации и извършване на входящ и последващ контрол на качеството на декларираните данни по двата потока за 6.1 млн. търговски трансакции.

Получените опростени митнически декларации в Агенция „Митници“, оформени в други държави по линия на Единното разрешение за опростени процедури, също бяха използвани от НСИ при съставяне и отчитане на износа и вноса на стоки.

През 2016 г. НСИ взе участие в подготовката на изследването на Евростат на административната тежест на Интрастат операторите: текущо състояние и потенциални алтернативи на Интрастат. Изследването беше проведено с цел събиране на количествена и качествена информация за настоящата административна тежест, която изпитват предприятията при докладването на търговията със стоки в рамките на ЕС (Интрастат), изисквана от действащото законодателство, и за бъдещата потенциална тежест, произтичаща от алтернативите за редизайн на системата „Интрастат“. За улеснение на Интрастат операторите, желаещи да се включат в изследването, НСИ публикува директен линк към него.

С цел улесняване на потребителите на статистическа информация при оповестяване на новите месечни данни ежесечно бяха подготвяни и публикувани по две прессъобщения - съответно за търговията с трети страни и за търговията в рамките на ЕС. Продължи поддържането на средствата за съхранение и разпространение на данните за външнотърговската статистика чрез Информационна система „Външна търговия“, която дава директен достъп на потребителите до по-детайлни данни от тези, публикувани в прессъобщенията.

Ш.4. Статистика на селското, горското и рибното стопанство

Дейността на Министерството на земеделието и храните по Националната статистическа програма за 2016 г. се осъществява от **отдел „Агростатистика“** към Главна дирекция „Земеделие и регионална политика“, **който е орган на статистиката** в съответствие с ал. 2 на чл. 3 от Закона за статистиката.

За първи път през 2016 г. отдел „Агростатистика“:

- Проведе изследване за производството на розово и лавандулово масло в България през 2015 година.
- Сключи споразумения за сътрудничество и обмен на данни с БАБХ, ИАЛВ и ДФЗ.
- Проведе онлайн изследване на удовлетвореността на потребителите от предлаганите статистически информационни продукти и услуги през 2015 г. съгласно препоръките от Партньорската проверка на Евростат.
- Публикува информация в отворен формат на Портала за отворени данни за: заетостта и използването на земята, основни показатели за растениевъдството и животновъдството, преработката на плодове и зеленчуци, състоянието на птицевъдството и производството на яйца, производството на мляко и млечни продукти, производството на месо, състоянието на пчеларството и производството на пчелен мед и системата за земеделска счетоводна информация.

През 2016 г. бяха проведени 20 статистически изследвания в областта на статистиката на растениевъдството, животновъдството, преработката на плодове и зеленчуци, използването на земята и доходите на земеделските стопанства.

С цел намаляване на натовареността на респондентите бяха оптимизирани извадките и бяха въведени съвременни средства за събиране на информация.

В областта на статистиката на растениевъдството през 2016 г. беше събрана информация за засетите/засадените и реколтирани площи, средните добиви и производството от полски култури, зеленчуци, лозя и овощни видове. В рамките на тези изследвания беше събрана и информация за употребата на семена, размера на площите на трайните насаждения, невстъпили в плододаване, проведените агротехнически мероприятия, както и направлението за реализация на произведената продукция и други. Проведено беше изследване за добивите на полето (прогноза за производството от пшеница и ечемик - реколта 2016 г.). Изследвани бяха преработката на плодове и зеленчуци и структурата на лозята.

През периода юни - август беше проведено наблюдение за заетостта и използването на територията на България (БАНСИК 2016). Получени бяха данни за площите със селскостопанско предназначение, включително и за основните култури на ниво шест статистически района (NUTS2).

В областта на статистиката на животновъдството беше проведено статистическо наблюдение за броя на селскостопанските животни в България към 1 ноември 2016 г., в рамките на което беше събрана информация за броя на едрия рогат добитък, свинете и дребния рогат добитък, по видове и категории животни и за производството и реализацията на получената продукция - мляко и животни за клане. Проведени бяха наблюдения за състоянието на птицевъдството и пчеларството в България през 2015 година.

Събрана беше месечна и годишна информация за дейността на кланиците, на млекопреработвателните предприятия и на люпилните. В рамките на наблюденията за дейността на кланиците за червено и бяло месо беше събрана информация за производство на месо от определени видове и категории животни през 2015 г. съгласно нормативната база на ЕС. От наблюденията за дейността на млекопреработвателните предприятия беше получена информация за преработеното мляко и производството и продажбата (в натура и стойност) на млечни продукти през 2015 година.

Стартирани бяха дейностите по извадковото изследване на структурата на земеделските стопанства през 2016 г. (FSS 2016) в изпълнение на Регламент (ЕО) № 1166/2008 на Европейския парламент и на Съвета и Споразумение с Евростат за безвъзмездно предоставяне на средства. След проведено обсъждане с потребителите на данни статистическият въпросник беше актуализиран, одобрен от министъра на земеделието и храните и утвърден от председателя на НСИ. Понастоящем се извършва първоначален анализ и контрол на данните преди въвеждането им в компютърен модул. Обявена беше обществена поръчка за изграждане на информационна система за въвеждане, контрол и обработка на данните от изследването на структурата на земеделските стопанства. Процедурата по поръчката е на етап избор на изпълнител и предстои изграждането на системата след сключването на договор.

През 2016 г. в рамките на системата за земеделска счетоводна информация, беше актуализиран статистическият формуляр в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 2015/220 на ЕК и беше събрана необходимата информация за земеделските стопанства за 2015 г. и за стопанствата, които не водят счетоводство за 2016 година. Обявена беше обществена поръчка за изграждане на Интегрирана информационна земеделска счетоводна система за въвеждане на данни, контрол, валидиране и анализ на резултатите на национално и регионално ниво.

Успешно приключи изпълнението на проект „Пилотни проучвания в рамките на свързването на ИСАК и други административни регистри и статистика” по Споразумение с ЕК/Евростат за предоставяне на безвъзмездни средства. В рамките на

проекта беше осигурена връзка с информационните системи на БАБХ и ИАЛВ.

До края на годината предстои да бъде проведено второто изследване за удовлетвореността на потребителите за 2016 г. от предоставяните статистически данни от МЗХ.

През 2016 г. продължи обновяването на сайта на МЗХ, като периодично бяха допълвани и обновявани метаданните и методологичните бележки за изследванията в областта на земеделието, провеждани от отдел „Агростатистика“. На сайта на МЗХ беше актуализиран и календарът за разпространение на резултатите от статистическите изследвания през 2016 г., провеждани от Министерството на земеделието и храните по теми и дати.

Резултатите от проведените наблюдения от отдел „Агростатистика“ се публикуват регулярно в специализираните бюлетини на сайта на МЗХ, в годишните издания на НСИ - Статистически годишник, Статистически справочник, в електронния преглед на статистическата информация, в електронните таблици на Евростат и Организацията по прехрана и земеделие (ФАО).

Експерти от МЗХ редовно участваха в заседанията на работните групи на Евростат и Групата на директорите по селскостопанска статистика.

През 2016 г. НСИ разработи годишни данни (предварителни и окончателни за 2015 г.) и тримесечни за 2016 г. (в т.ч. и експресни оценки) за националните нефинансови сметки за икономическа дейност „Селско, горско и рибно стопанство“ в текущи и съпоставими цени.

Съгласно Регламент (ЕС) № 138/2004 бяха разработени и изпратени на Евростат годишни данни за икономическите сметки за селското стопанство - първа и втора оценка на дохода, предварителни данни за 2015 г. и окончателни данни за 2014 г. по текущи и съпоставими цени. Разработени бяха и изпратени на Евростат данните за регионалните икономически сметки (ниво NUTS1 и NUTS2), статистиката на единичните стойности в селското стопанство и „мостови таблици“ за връзка с националните сметки за 2014 година.

Разработен беше и изпратен на Евростат инвентар за изчисляване на сателитните сметки за селското стопанство, включително и за статистиката на обема на вложения в селското стопанство труд.

Съгласно действащото джентълменско споразумение между Евростат и държавите членки в областта на статистиката на селскостопанските цени и индекси бяха изчислени и изпратени на Евростат тримесечни данни за 2016 г. и годишни данни за 2015 и 2016 г. (оценка) и за цените и индексите на селскостопанската продукция и на вложенията в селското стопанство.

Изчислени бяха и изпратени на Евростат данни за средната цена на земеделската земя и рентата в селското стопанство за 2015 г. на национално и регионално ниво NUTS1 и NUTS2, както и данните за икономическите сметки за горското стопанство за 2014 година.

Съгласно Регламент № 691/2011 относно Европейските икономически сметки за околната среда за селското, горското и рибното стопанство бяха изчислени данните за сметки за материалните потоци за 2015 година.

Съгласно Календара за разпространение на статистическата информация от наблюденията в Националната статистическа програма за 2016 г. бяха подготвени таблици с данни и пресъобщения за публикуване на сайта на НСИ и ИС „Инфостат“. Съгласно сроковете в Издателския план за 2016 г. бяха подготвени таблици с данни за публикуване в печатните/електронните издания на НСИ.

Проведен беше обучителен семинар с участието на експерти от ЦУ и ТСБ на НСИ (28 отдела „Статистически изследвания“) на тема „Промени в статистическия инструментариум и методиката за провеждане на изследванията в областта на статистиката на селското и горското стопанство през 2016 г. и отражението им върху натовареността на респондентите и качеството на статистическата информация”.

През 2016 г. експерти на НСИ участваха текущо в:

- дейностите по координацията, производството, разпространението и обмена на статистическа информация за селското, горското и рибното стопанство в рамките на НСС на България (Национален съвет по СЗСИ, РГ за структурата на земеделските стопанства, РГ за изчисляване СП на земеделските стопанства за 2013 г., РГ 7 „Земеделие“ и РГ 8 „Рибарство“);
- изпълнение на задълженията на НСИ по Общо предварително условие 7 „Статистически системи“ от Споразумението за партньорство;
- проект по грант схема на Евростат на тема „Внедряване на SDMX технически и статистически стандарти в Националния статистически институт на България“;
- работата на Комитетите за наблюдение на Програмата за развитие на селските райони и Програма „Морско дело и рибарство“ за периода 2014 - 2020 година;
- заседанията на работните групи в Евростат в областта на агромонетарната статистика.

III.5. Многоотраслова статистика

Бизнес тенденции

През 2016 г. с финансовото съдействие на Европейската комисия продължи ежемесечното провеждане на наблюденията на бизнес тенденциите по „Общата хармонизирана програма на Европейския съюз за бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите”. Целта на тази програма е предоставяне на своевременна информация за икономически анализ и краткосрочно прогнозиране като ключово допълнение към традиционните статистики. Бизнес анкетите показват как мениджърите оценяват настоящата и бъдещата икономическа ситуация в страната. Информацията от тях е изключително актуална, тъй като данните се обявяват същия месец, в който се събират. Показателите от тези наблюдения могат да се използват като компоненти на съставни изпреварващи показатели за анализ и откриване на повратните точки в икономическия цикъл. Потребители на тези данни са органите на държавните институции, БНБ, Европейската комисия, Европейската централна банка и други.

Информация за тенденциите в развитието на общественото мнение по основни икономически процеси и явления като общата икономическа ситуация в страната, инфлацията, безработицата, спестяванията, намеренията за извършване на основни разходи за предмети с дълготрайна употреба и покупка на жилище или автомобил беше предоставяна от тримесечното наблюдение на потребителите.

Показатели за мониторинг на национални и европейски политики

Визията на ЕСС е, че „европейската статистика става все по-важна за разработването, изпълнението, мониторинга и оценката на политиките на ЕС. По този начин европейската статистика дава съществен принос за изграждането на информационен капацитет, необходим за поддържането на стратегическите цели на ЕС и стоящите в основата им политики и поддържащи инструменти”.

За първи път през новия програмен период 2014 - 2020 г. се въвеждат предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове.

Условията са задължителни по Регламент № 1303/2013 за осигуряване на предпоставки за достъп до финансиране, като тяхното изпълнение е обвързано с условията за финансиране.

Статистика и сметки за околната среда

През 2016 г. продължи работата по всички статистически изследвания, заложи в Националната статистическа програма.

Съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 691/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейските икономически сметки за околната среда през 2016 г. бяха разработени и докладвани в Евростат данни по модулите „Данъци и такси, свързани с околната среда по икономически дейности” и „Сметки за емисиите във въздуха”. В процес на приключване до края на настоящата година е и докладването по третия модул на регламента - „Сметки за материалните потоци в икономиката”.

Наблюдението „Източници на емисии” беше проведено по методика на НСИ и МОСВ, хармонизирана с методиката CORINAIR, разработена от Европейския съюз. Въз основа на наблюдението се изгражда единна информационна база за оценка на емисиите в атмосферата и усъвършенстване на методиките в съответствие с изискванията и препоръките на международните органи.

Информация за количеството на образуванията в страната неопасни отпадъци и начините за тяхното обезвреждане и оползотворяване беше осигурена чрез наблюдение на отпадъците от дейността, проведено в съответствие с Регламент (ЕО) № 2150/2002 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката на отпадъците. Регламентът изисква представителни данни на национално ниво по икономически дейности. Данните, осигурени от НСИ, се допълват с данни от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг на ИАОС.

Чрез изследването „Отпадъци от селското, горското и рибното стопанство” беше осигурена информация за образуванията, обезвреждането и оползотворяването на отпадъците от фирмите от сектор „Селско, горско и рибно стопанство”.

Наблюдението за общинските отпадъци (битови и строителни) осигури данни за количествата на образуванията отпадъци от населението и малкия бизнес. Поддържа се регистър на депата за битови отпадъци, съдържащ данни за обслужването от тях население, площта, събраните, третиранията и окончателно депонираните отпадъци. Осигурена беше информация за приходите и разходите за битови отпадъци.

Получени бяха данни за размера на разходите за придобиване на дълготрайни активи с екологично предназначение, разходите за текущото им поддържане, източниците на финансиране и разпределението на средствата по основните направления - въздух, отпадъчни води, отпадъци и т.н. Използването на тези средства е ефективен икономически лост за намаляване на отрицателното въздействие на социално-икономическите процеси върху околната среда.

През годината беше събрана информация за наличността и движението на дълготрайните материални активи с екологично предназначение по отчетна стойност.

Обхватът, развитието и резултатите от изследването за водопотреблението са пряко обвързани с изискванията на Рамковата директива за водите. Чрез наблюдението беше осигурена информация за годишния баланс на водните ресурси: водоземане, водоползване и отпадъчни води.

Наблюдението за водоснабдяването и канализацията осигури детайлна информация за целия процес на водоползването от фирмите за водоснабдяване: изземването на водата, използването ѝ, отвеждането и пречистването на отпадъчните води. Изследването е в съответствие с новите изисквания в областта на европейската водна

статистика.

Продължи събирането на данни с включената в Годишния отчет на общините „Справка за състоянието и разходите на общинските администрации за водоснабдителна инфраструктура”.

Изследването „Платени данъци и такси” осигури информация, необходима за докладване по модул „Данъци, свързани с околната среда по икономически дейности” на Регламент (ЕС) № 691/2011.

НСИ проведе изследването „Производство на опаковани стоки и опаковки” в изпълнение на Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно опаковките и отпадъците от опаковки. Оценката за опаковките се получава чрез комбинация на данни от годишното извадково наблюдение, изчерпателни данни за основните производители на опаковки и опаковани стоки и данни за рециклираните и изгорени опаковки, получени от Изпълнителната агенция по околна среда.

Посредством „Наблюдение на подземните запаси” беше получена информация за движението на запасите и ресурсите от невъзстановяеми минерални ресурси в страната. Изследването е изчерпателно и се провежда с електронен въпросник. Целта на наблюдението е съставяне на сметки за подземните запаси като елемент от сметките за околната среда. То обхваща стопански субекти, декларирали приходи от добивна дейност, и такива, получили концесии за добив на подземни богатства.

Наблюдението за екологичните стоки и услуги осигури информация за стойностни показатели по икономически променливи и по направления за околната среда за сектора на екологичните стоки и услуги.

Съгласно изискванията за докладване на Евростат през 2016 г. бяха попълнени и изпратени в определения срок въпросника на ОИСП/Евростат за приходите и разходите за околната среда, както и въпросника на Евростат „Производители на екологични стоки и услуги”.

През 2016 г. беше събрана информация за извършената работа по контрола за предотвратяване на замърсяването на морските води и р. Дунав. **Националният център по обществено здраве и анализи** предостави информация за регистрираните шумови нива. Осигурена беше и информация за защитените територии, обектите и защитените зони от „Натура 2000” от Министерството на околната среда и водите. МОСВ, МЗХ и Изпълнителната агенция по горите предоставиха данни за наложените санкции и глоби по нормативни документи, свързани с опазването на околната среда.

Съгласно изпълнението на договор с ЕК през 2016 г. завърши работата по проект „Усъвършенстване на методологията за оценка на разходите за опазване на околната среда с цел съобразяване с изискванията на Регламент (ЕС) № 691/2011 относно европейските икономически сметки за околната среда”.

Целта на изпълнения проект беше усъвършенстване на методологията за оценка на разходите за опазване на околната среда и изготвяне на подробни стандартни таблици в стойностни единици, съдържащи данни за разходите за опазване на околната среда по икономически дейности.

През 2016 г. експертите в областта на околната среда работиха и по проекти на ЕК „Изготвяне на сметки за физическите водни потоци” и „Отпадъци от храни”, работата по които продължава и през следващата година.

През годината експерти от НСИ участваха в работата на работните групи на Евростат, разработващи стратегически и програмни документи, проекти за законодателни актове и методологии в областта на статистиката и сметките на околната среда.

Дирекция „Мониторинг и оценка на околната среда” на Изпълнителната агенция по околна среда към МОСВ като орган на статистиката изпълни задачите „Образуване, оползотворяване и обезвреждане на опасни отпадъци по код на национално ниво” и „Капацитет на инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци” съобразно характеристиките и сроковете за статистическите изследвания от Националната статистическа програма за 2016 година.

Статистика на жилищния фонд

През 2016 г. продължи производството на данни по изследванията за въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища, съборените жилищни сгради и жилища и жилищния фонд.

Регионална статистика и географски информационни системи

През 2016 г. продължи работата по разпространението на статистически данни в регионален разрез. С оглед разширяване на достъпа на потребителите до регионална статистическа информация тематичната рубрика „Регионална статистика” и съдържанието на електронната публикация „Районите, областите и общините в Република България“ бяха усъвършенствани. Публикуваните данни са представени на най-ниско ниво, доколкото характерът на статистическото изследване позволява получаване на надеждни и ненарушаващи статистическата конфиденциалност данни. Разработените данни са от териториално ниво NUTS0-3 до ниво населено място.

Извършен беше мониторинг и актуализация на категоризацията на административно-териториалните и териториалните единици.

С цел осигуряване на специализирани информационни потребности на външни потребители продължи работата по приложението на ГИС технологиите за изграждане на тематични графични слоеве от статистическа информация и поддържане на цифрови модели на големите населени места. Продължи актуализацията въз основа на събраната статистическа информация за сградния и жилищния фонд в страната. Дейността по картографското представяне в статистическите издания продължи и през 2016 година.

НСИ участва в постоянно действащата работна група към междуведомствения съвет по пространствени данни и в създадените тематични работни подгрупи „Административни единици“ и „Адреси“ като държател на данни. НСИ е референтен орган по темите за статистически единици и разпределение на населението от Приложение III от Закона за достъп до пространствени данни и Директива 2007/2/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за създаване на инфраструктура за пространствена информация в ЕС (INSPIRE).

Дейността през 2016 г. е по разработения график за изпълнение на задълженията на НСИ по ЗДПД и Директива INSPIRE (вкл. по основните видове дейности - подготовка на бази пространствени данни, създаване на метаданни и осигуряване на услуги за тях).

Наука, технологии и иновации

В съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 995/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката на Общността в научно-технологичната област през 2016 г. продължи работата по производство и разпространение на статистически данни за НИРД и за иновациите.

Проведени бяха ежегодните статистически изследвания за НИРД и за бюджетните разходи за НИРД. Формираните данни бяха предоставени на потребителите с необходимото качество и в изискваните срокове. Актуализиран беше въпросникът за статистическото изследване на НИРД през 2016 г. съобразно промените, произтичащи от последното издание на Методологическото ръководство „Фраскати“, 2015 година.

За първи път през 2016 г. три месеца преди регламентирания срок бяха изпратени на

Евростат данни от статистическото изследване на иновационната дейност на предприятията през периода 2012 - 2014 година. Беше усвоена и приложена система за валидиране на данните от статистическото изследване за иновационната дейност на предприятията, разработена от Евростат.

Извършена беше необходимата подготвителна работа за статистическото изследване на иновационната дейност на предприятията през периода 2014 - 2016 година. В пълно съответствие с хармонизирания въпросник и методологията на Евростат (CIS 2016) беше разработен нов статистически инструментариум и беше актуализирано техническото задание за обработка на данните от изследването.

Информационно общество

През 2016 г. НСИ проведе две регулярни статистически изследвания в областта на информационното общество в съответствие с препоръките на Евростат и съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 2015/2003 на Европейската комисия относно статистиката на Общността за информационното общество. Данните от тези изследвания осигуряват надеждна и международно съпоставима информация за използването на информационно-комуникационни технологии от домакинствата и предприятията в България.

През тази година беше разработен и приложен метод за ротиране на единиците в извадковото изследване за използването на ИКТ в предприятията с цел намаляване на натовареността на респондентите.

Проведено беше специализирано обучение с отговорниците от ТСБ по изследването за използването на ИКТ в домакинствата и от лицата, на което бяха представени целите, задачите и организацията на изследването през 2016 г., както и бяха дискутирани методи за подобряване на качеството на данните.

Годишните данни за използването на ИКТ от домакинствата и предприятията за 2016 г. бяха обработени в съответствие с изискванията за качество и бяха публикувани през декември.

III.6. Информационни и комуникационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности

През 2016 г. основен приоритет беше развитието на информационната инфраструктура и създаването на сигурна и надеждна среда за информационните системи.

Изцяло беше преработена и сегментирана локалната мрежа в централното управление на НСИ и беше инсталирано съвременен активно оборудване.

Продължи повишаването на степента на резервиране на информационните системи чрез използване на ефективни средства за съхраняване и възстановяване на данните. Автоматизирани бяха дейностите по мониторинг на функционирането на техническата инфраструктура и беше осигурена надеждната и ефективната работа на информационните системи и предоставяните услуги.

През 2016 г. беше разширен обемът на статистическата информация, достъпна чрез ИС „Инфостат”, с което беше оптимизиран достъпът на потребителите до предоставяните услуги.

Информационни и комуникационни технологии

Основен приоритет беше увеличаването на капацитета и степента на резервиране на информационните системи чрез използване на ефективни средства за съхраняване и възстановяване на информационните системи и данните от статистическите

изследвания. Прилагат се надеждни политики за резервиране на базите данни и компонентите на информационните системи чрез специализиран софтуер и поддържане на библиотека на архивните носители. Допълнително се резервира и важната информация от определени работни станции.

С цел улеснение на респондентите на статистическите изследвания продължи обработката на заявки на потребители, получени по телефона и по други канали (електронна поща, писма и т.н) от Подпомагащия център, като беше оказвано съдействие по технически и/или методологически проблеми. Гаранция за своевременната реакция на заявките е внедрената система за управление и контрол на заявките.

За ефективното поддържане на актуални данни за предприятията между НСИ и Агенцията по вписванията се осъществява репликация на данните за осъществените вписвания в Търговския регистър и в Регистър Булстат. Беше актуализирана системата за получаване на данни от Регистър Булстат след модернизацията на системата от АВ. На определени служители е осигурен достъп чрез цифрови сертификати до делата на търговците, вписани в Търговския регистър.

Усъвършенстван беше обменът на данни между НСИ и другите администрации (НАП, АМ, НОИ), като беше използвана директна връзка през мрежата на държавната администрация, гарантираща сигурност на обмена и защита на данните. С цел максимална защита на индивидуалните данни при обмена на микроданните за вътрешнообщностната търговия НСИ осъществи връзка с Евростат и други членове на ЕС през Националния портал на Общата мрежа на митническите и данъчните администрации (CCN).

НСИ поддържа Националния регистър на населените места и Общия регистър на търговците, като в НРНМ бяха отразени всички промени за териториалните и административно-териториалните единици. Освен интернет справките в НРНМ за улеснение на другите администрации НСИ разработи и публикува на сайта си актуална версия на Единния класификатор на административно-териториалните и териториалните единици.

Чрез уеббазирано приложение за достъп до многомерни бази данни за статистиката на външната търговия НСИ предоставя на потребителите възможност за интерактивни справки.

Развитие на статистическите информационни системи

През 2016 г. продължи процесът на постепенен реинженеринг на съществуващи софтуерни приложения и преминаване към централизираните системи с децентрализирано въвеждане на статистически формуляри при използване на съвременни технологични платформи - .Net.

Бяха разработени нови уебприложения във връзка с изследвания в областта на селското стопанство, околната среда, структурната бизнес статистика и демографската статистика.

Продължи работата по поддръжката и актуализацията на ИС „Бизнес статистика“ - разработени бяха скриптове за дефиниране на изследванията, включени в системата за 2016 г., правила за логически контрол (обновяване на метаданните). Бяха актуализирани съществуващите и създадените нови PDF форми за въвеждане на данни по отделните формуляри за годишните наблюдения през 2016 година.

През 2016 г. продължи дейността по разработване на аналитични изходи и специфични анализи за различни статистически изследвания с използване на SPSS Statistics Server (20.0) и SAS, които са основна аналитична платформа в НСИ.

ИКТ инфраструктура

Развитието на информационната и технологичната инфраструктура беше основен приоритет през 2016 г. за преодоляване на технологичното изоставане на използваните в НСИ технически средства. Освен това друга основна цел беше постигането на надеждна работа на информационните системи и осигуряване на непрекъсваемост на предоставяните услуги за респондентите и потребителите на статистическа информация.

За тази цел в НСИ бяха проектирани и изградени помещенията за съвременен център за данни, отговарящ на всички изисквания за съхранение и защита на данните и информационните активи. Изцяло е преработено ядрото на комуникационната инфраструктура, като активното оборудване съответства на нови стандарти за производителност, надеждност и сигурност.

Успешно беше извършено мигрирането на оборудването в новия център на данни без сериозно прекъсване на предоставянето на информационните услуги за гражданите и служителите.

Специалистите на НСИ осъществяват непрекъснат мониторинг на работоспособността на техническите средства и информационните системи, изграждащи информационната структура на НСИ, и осъществяват поддръжката на всички компоненти на информационната инфраструктура.

Един от акцентите на дейността е администрирането на операционните системи, средствата за антивирусна защита и инсталирането и актуализирането на използваните в НСИ програмни средства.

НСИ се подготвя за сертифициране по информационна сигурност в съответствие с изискванията на стандарт БДС ISO/IEC 27001:2013.

Методология, статистически метаданни, класификации и стандарти

През отчетната година НСИ продължи работата по внедряване на Специалния стандарт за обмен на данни и метаданни (SDMX) в националната статистическа практика. НСИ предоставя на Евростат справочни метаданни чрез уеб-приложението „Национален редактор на справочни метаданни” (NRME) и участва в годишния мониторинг на Евростат за състоянието на Националната система за метаданни.

Продължи работата по проекта „Хоризонтална и вертикална интеграция: прилагане на технически и статистически стандарти в НСИ”, който има за цел актуализиране на внедрените ESMS (Структура за справочни метаданни) и ESQRS (Стандартна структура за доклади по качеството); разработване и публикуване на доклади за качеството в ESQRS формат на сайта на НСИ; разширяване на създадената в рамките на предишния проект национална база данни за референтни метаданни. Проектът предвижда също разработване на национална структура на метаданни за процеса, разширявайки Европейската структура за метаданни за процеса (EPMS), както и нейното тестване в три статистически области.

Основна задача през 2016 г. беше поддържането в актуално състояние на статистическите класификации и оказването на методологична помощ на потребителите по използването им в статистическата и социалната практика.

За целите на статистическите обработки и продължаването на динамичните редове на базата на настъпилите промени в Комбинираната номенклатура бяха разработени кодови таблици на преход. Разработени бяха и нови класификационни версии на продуктите класификации. За целите на наблюдението ПРОДКОМ бяха актуализирани Списъците на Т и Z кодовете, а за целите на статистиката на външната

търговия и за ИС „Интрастат“ към НАП беше извършена ежегодна актуализация на самообяснителните текстове на Комбинираната номенклатура.

През годината НСИ продължи участието си в поддържането на Националната класификация на професиите и длъжностите, 2011 (НКПД-2011), актуализирането на списъка с длъжностните наименования и кореспондиращите таблици.

През годината продължиха дейностите по текущо поддържане на Информационна система „Статистически класификации“, електронните речници на статистическите термини и по стандартизиране и хармонизиране на статистическата терминология. Беше изготвен „Списък на стандартните статистически показатели за 2016 година“.

Осъществени бяха следните дейности:

- Консултиране на експерти от НСИ по методологични въпроси при възникване на необходимост: класификация на финансовите предприятия, преместване на нефинансови предприятия в сектора на домакинствата.
- Инициране на анализ на качеството на наблюдението на домакинските бюджети и връзката микро-макроданни (октомври).

Продължи работата по проект на тема „Електронна търговия и присъствие на компаниите в социалните мрежи“. Разработен беше софтуер за идентифициране на платформите и участниците в електронната търговия. С този проект беше поставено началото на използването на подхода на „големите данни“ в статистическите изследвания.

Други дейности

Осигурени бяха статистическите данни за възникналите кризисни събития през 2015 година.

IV. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ

Персонал

Националният статистически институт се състои от централно управление и шест териториални статистически бюра. Териториалните статистически бюра осъществяват функциите и задачите на НСИ по производството и разпространението на статистическа информация на регионално ниво. Териториалните структури са следните:

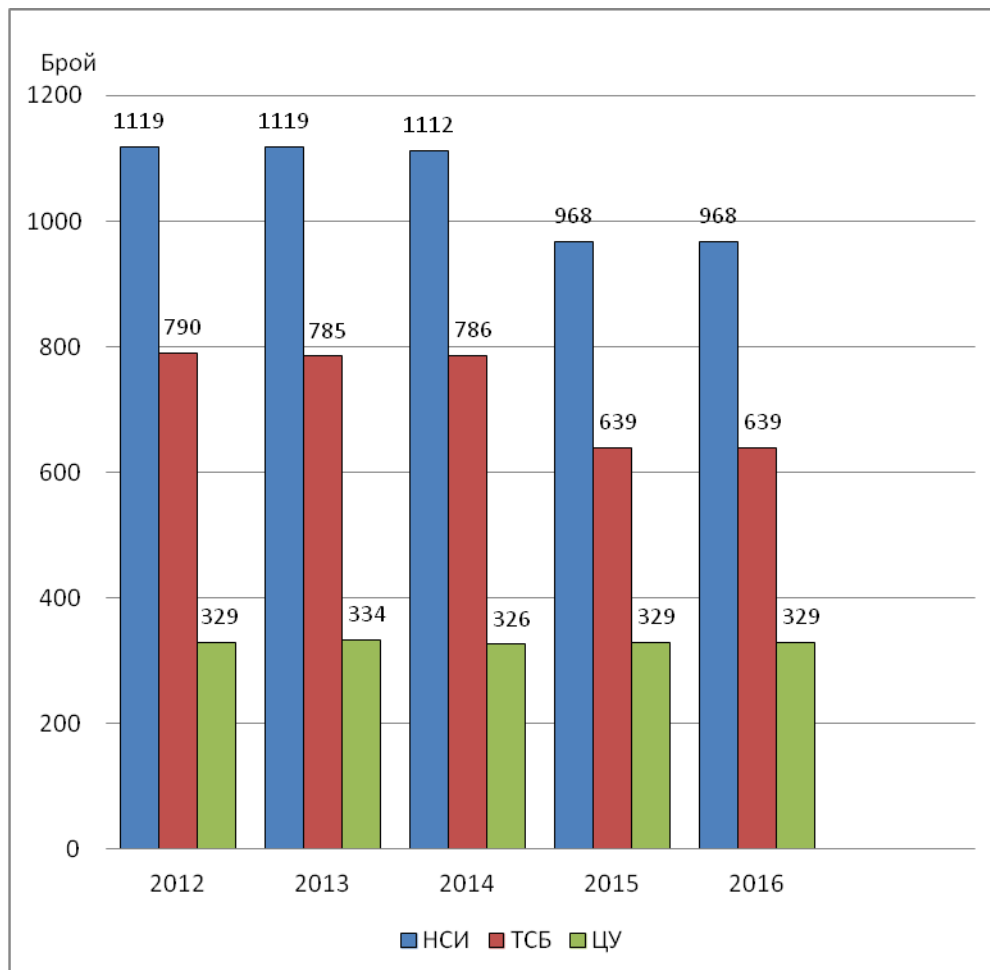
- ТСБ - Северозапад
- ТСБ - Север
- ТСБ - Североизток
- ТСБ - Югоизток
- ТСБ - Юг
- ТСБ - Югозапад.

Структурните звена в ЦУ на НСИ са разпределени в обща и специализирана администрация съгласно Закона за администрацията.

Общата численост на персонала в структурните звена на НСИ през 2016 г. е 968 щатни бройки, в т.ч. централно управление на НСИ - 329 щатни бройки, и териториалните статистически бюра - 639 щатни бройки (фиг. 5). Съгласно Устройствения правилник на НСИ централното управление е организирано в седем дирекции: „Бизнес статистика“, „Демографска и социална статистика“,

„Макроикономическа статистика“, „Многосекторна статистика и услуги за потребителите“, „Информационни системи и инфраструктура“, „Обща администрация“ и структури на пряко подчинение на председателя на НСИ: „Инспекторат“, звено „Вътрешен одит“, дирекция „Методологично-учебен център“, сектор „Сигурност на информацията и ОМП“ и експерт връзки с обществеността. Пет от дирекциите са в специализираната администрация, а една - в общата администрация.

Фиг. 5. Щатни бройки в НСИ през периода 2012 - 2016 година

За последните пет години вследствие на оптимизиране на структурата на териториалните статистически бюра и на централното управление на НСИ и поради въвеждането на нови организационни подходи в управлението на процесите на събиране, обработка и производство на статистическа информация и в управлението на персонала се наблюдава тенденция на абсолютно намаляване на заетите в системата на НСИ. За периода 2012 - 2016 г. числеността на служителите е намаляла със 160 щатни бройки, или с 13.5%.

Провеждане на конкурси за незаети длъжности

Организационните промени доведоха до провеждането на политики на подбор на персонала, насочени към заместването на излизащите в пенсия служители с млади хора с перспективно мислене, току-що завършили висше образование или продължаващи обучението си в български университети. За периода от началото на годината до края на октомври бяха проведени общо 40 конкурса за назначаване на служители на свободни работни места. В ЦУ на НСИ конкурсите бяха 24, а в ТСБ - 16.

Заети по възраст и образование в НСИ

Състоянието на персонала в Националния статистически институт е представено в табл. 4 и 5, в които се обобщава структурата на персонала общо за НСИ, в т.ч. ЦУ на НСИ и ТСБ.

4. Структура на заетите по възрастови групи в НСИ

(Брой)

Възрастова категория						
Структури	до 29 г.	30 - 45 г.	46 - 55 г.	56 - 65 г.	над 65 г.	общо
ЦУ	40	116	69	73	1	299
ТСБ	36	192	208	190	0	626
НСИ	76	308	277	263	1	925

5. Структура на заетите в НСИ по образование

(Брой)

Образователни степени							
Структури	доктор	магистър	бакалавър	професионален бакалавър по...	средно образование	основно образование	общо
ЦУ	5	261	16	2	15	0	299
ТСБ	0	386	70	15	154	1	626
НСИ	5	647	86	17	169	1	925

Посочените данни показват висока степен на образование сред служителите на НСИ, като делът на висшите е над 81%. Анализът сочи, че се запазва открояваща тенденция на превес на специалности с икономическа насоченост, като това са около 57% от общия състав. Статистиците, които работят не само в специализираната, но и в общата администрация, се очертават като най-многобройни - 36% от целия щат. Подобно на другите администрации и в НСИ преобладават служители в по-високите възрастови групи.

В табл. 6 е показан броят на служителите, които към настоящия момент продължават образованието си за придобиване на по-висока образователна степен.

6. Обучение на служителите от НСИ в български университети

(Брой)

Вид обучение	НСИ	ЦУ	ТСБ
Висше образование за получаване на образователна степен			
Доктор	5	5	0
Магистър	9	2	7
Бакалавър	6	1	5
Общо	20	8	12

Изпълнението на бюджета на НСИ за 2016 г. е съгласно приетия Закон за държавния бюджет на Република България за 2016 г. и направените корекции към 31.10.2016 година (Приложение 1).

Планираните приходи са изпълнени спрямо уточнения план към 31.10.2016 г. - 86%.

Изпълнението на общия размер на разходите за същия период е 76%, в т.ч. текуща издръжка (заплати, други възнаграждения и плащания на персонала и издръжка) - 80%.

V. ВЪТРЕШЕН ОДИТ И АДМИНИСТРАТИВЕН КОНТРОЛ

В началото на годината след проучване и набиране на информация беше направена оценка на риска на всички структури в системата на НСИ, включително и на териториалните статистически бюра - второстепенни разпоредители с бюджет към председателя на НСИ. Беше спазен срокът за актуализиране на Стратегическия план за дейността на звено „Вътрешен одит“ за периода януари 2016 - януари 2018 година. В съответствие с него беше изготвен Годишен план за дейността на ЗВО и План за обучение на вътрешните одитори в НСИ за 2016 година. Плановете са съобразени и с изискването на чл. 83, ал. 1 от ПМС № 380/29.12.2015 г. за преимуществено извършване на одитни ангажименти за ефективността на публичните разходи в НСИ в две области: системата и процедурите по възлагане на обществени поръчки и изпълнението на сключените договори за обществени поръчки. Плановете бяха утвърдени от председателя на НСИ в определените срокове.

През февруари 2016 г. беше изготвен годишен доклад за дейността на ЗВО и таблица за обобщена информация за дейността по ВО за предходната година, които бяха изпратени на министъра на финансите в нормативно определения срок.

През годината бяха осъществени следните дейности:

- Участие на РЗВО като координатор и консултиращ орган при определяне и оценка на управление на рисковете за 2016 г. в ЦУ на НСИ по дирекции и самостоятелни звена, както и в ТСБ като второстепенен разпоредител с бюджет към председателя на НСИ. За целта бяха изготвени и утвърдени риск - регистри в съответствие с утвърдената Стратегия за управление на риска в НСИ.
- Участие като координатор за изготвяне на индивидуални въпросници и доклади от ЦУ и ТСБ за състоянието на изградените системи за финансово управление и контрол (СФУК), както и координатор за изготвянето на обобщения Въпросник и Доклад за състоянието на изградените СФУК на НСИ през 2015 година. Изготвяне на становище относно съответствието на подадената в доклада и въпросника информация с констатациите от извършените вътрешни одити. Подпомагане на председателя на НСИ за изпращането им на министъра на финансите в нормативно определения срок.
- Предоставени бяха две становища по изискване на председателя на НСИ - по връчен окончателен доклад от Сметната палата, записано в Становище № 07-04-1470/11.02.2016 г., както и оценка на документи за извършване на вътрешен одит на Системи за управление на качеството, записано в Становище № ВО-10/12.07.2016 година.

В изпълнение на Годишния план за дейността на ЗВО за 2016 г. бяха изпълнени четири одитни ангажимента за даване на увереност. Първият беше свързан с оценка на изградения вътрешен контрол и въведен ред на отчитане на бюджетни средства в ТСБ - Югозапад за периода 1.04.2015 - 31.03.2016 г. и бяха формулирани 18 препоръки. Вторият одитен ангажимент беше свързан с оценка на изградения вътрешен контрол и въведен ред на отчитане на получените приходи и извършените разходи в УЦ - Сливек за периода 1.01.2015 - 31.03.2016 г. и бяха формулирани 14 препоръки. Третият одитен

ангажимент обхваща процеса „Оценка на изградения вътрешен контрол и въведен ред на отчитане на бюджетни средства в ТСБ - Юг за периода от 01.10.2015 г. до 31.12.2015 г.“ и бяха формулирани 16 препоръки. Четвъртият одит е във връзка с чл. 83, ал. 1 от ПМС № 380/29.12.2015 г. и обхваща процеса „Оценка на ефективността на публичните разходи, включително системата и процедурите на възлагане на обществени поръчки в НСИ, за периода от 01.01.2016 г. до 30.09.2016 г.“. Понастоящем продължава работата по последния одитен ангажимент.

В съответствие с утвърдения план за обучение през годината одиторите от Звено „Вътрешен одит“ взеха участие в:

- работна среща на тема „Повишаване на ефективността на контрола и одита на организациите от публичния сектор“ с включено представяне на проекта на новия ЗОП;
- обучения на тема „Стандарти за вътрешен одит в публичния сектор - основни акценти, практическо приложение“, „Изготвяне на одитен доклад - основни изисквания и практически насоки за изготвяне на качествен одитен доклад“, „Изготвяне и ползване на документите, свързани с одитната дейност“.

През юли 2016 г. беше изпратена апликационна форма за участие на екипа от вътрешни одитори в обучение на тема „Новият ЗОП и ППЗОП, тълкуване и прилагане, примери и казуси“, но до настоящия момент не е организиран такъв курс.

През 2016 г. вниманието на Инспектората на НСИ беше насочено към реализиране на следните цели:

- Осигуряване на функционирането на звената от състава на НСИ в съответствие с разпоредбите на законите, подзаконовите и вътрешноведомствените актове, правила и процедури.
- Осъществяване на ефективен контрол в Системата на НСИ за постигане на стратегическите цели, залегнали в основните регламентиращи документи за 2016 година.
- Изследване, анализиране и оценяване на процесите в административната сфера като елемент от цялостната реформа, провеждана в рамките на НСИ.

За изпълнение на определените цели през годината Инспекторатът работи приоритетно в няколко основни направления. Планирането и извършването на проверките бяха съобразени с измененията, възникващи в хода на осъществяваната реорганизация на структурите на НСИ. Същевременно сериозно внимание беше обърнато на ефективността и непрекъснатостта на контролната дейност. За гарантиране на по-високо качество на контрола значителни усилия бяха положени за повишаване на професионалната квалификация на служителите.

Във връзка с реализирането на целите през 2016 г. Инспекторатът извърши седем административни проверки в звената от централно управление и от териториалните структури на НСИ, от които шест - планови, и една - извънпланова. Значителни усилия бяха положени при осъществяването на текущ контрол, както и за проверки по изпълнението на предписанията на външни контролни органи, при което резултатите се отчитаха ежемесечно. Отправени бяха над 20 препоръки до ръководителите на проверяваните звена, а на по-късен етап беше осъществен и последващ контрол за тяхното изпълнение. По време на проверките в едно териториално звено беше извършен анализ и оценка на ефективността на администрацията. Актуализирана и унифицирана беше вътрешната нормативна уредба, която се ползва в Системата на НСИ. По този начин беше формирана контролна среда, способстваща както за изпълнението на възможно най-широк кръг наблюдавани задачи, така и за повишаване на ефективността, усъвършенстване на организацията на работа и финализиране на

отделни елементи от провежданата реформа в НСИ.

През отчетния период в НСИ постъпиха общо 14 сигнала и препоръки. Всички сигнали бяха проучени внимателно, извършен беше анализ на проблемите и до подателите им беше изпратен отговор в законоустановения срок.

През периода в Инспектората не са постъпвали сигнали за конфликт на интереси на служители от специализираната и общата администрация.

За оптимизиране на процеса по извършване на проверките и повишаване на качеството на контролната дейност сериозно внимание беше отделено върху подготовката на служителите от Инспектората на НСИ. С цел нарастване на професионализма през 2016 г. инспекторите взеха участие в общо четири квалификационни курса, организирани и проведени от Института за публична администрация, ръководството на НСИ и Главния инспекторат към МС.

За периода 1.01.2016 - 24.10.2016 г. в регистъра на финансовия контролор са записани и проверени общо 1 885 бр. досиета с документи и са издадени общо 1 885 бр. контролни листа за поемане на задължение и за извършване на разход.

Произнасянето на финансовия контролор относно предложенията за поемане на задължение или извършване на разход винаги е извършвано в определените от председателя на НСИ срокове, които са описани във Вътрешните правила за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност в НСИ.

През изминалия период нерядко се е случвало финансовият контролор да поиска допълнително представяне на документи или информация, а също така да направи посещение на място с цел оптимизиране на контрола и даване на точно и ефикасно становище в попълвания от него контролен лист.

През първото полугодие на 2016 г. финансовият контролор участва в работна група за актуализиране и унифициране на вътрешните нормативни и други административни актове и документи в НСИ. Изготвени бяха нови Вътрешни правила за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност в НСИ и нова Система за двоен подпис в НСИ.

През изтеклия период с цел осъществяване на оптимален контрол относно изпълнението на договорите в срок и с оглед защита на интересите на НСИ ръководителят на Инспектората, началникът на отдел „Правни дейности” и началникът на отдел „Управление на собствеността и обслужване” в началото на всеки месец са получавали от финансовия контролор справка за договорите, които изтичат през следващите шест месеца, а на колегите от отдел „Финансово-счетоводни дейности” е бил предоставен постоянен достъп до цялата информация за всички договори (поетите задължения и всички извършени плащания до настоящия момент).

Анализът на резултатите от извършения предварителен контрол налага следните изводи:

- При извършения предварителен контрол на досиетата не са установени противозаконни действия и прояви, а също така и наличие на груби и съществени нарушения, свързани с предоставянето и окомплектоването им с необходимите документи.
- Всички постъпили досиета са обработени своевременно и не е възпрепятствана работата на НСИ.
- Забележки относно поемането на задължение и/или извършването на разход има изказани само в няколко единични случая, което е добра характеристика за зрелостта в процесите на самоконтрол и професионализъм в структурните звена

в ЦУ на НСИ. Отказът при сключване на договори за доставки и услуги, които се дублират, недопускането на преписки с липсващи документи и извършването на проверки за пълно съответствие с действащото законодателство при спазване на принципите за законосъобразност, добро финансово управление и прозрачност са основната гаранция за ефективността от дейността на финансовия контролор в ЦУ на НСИ и през 2016 година.

Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2016 година

Показатели (в левове)	Закон за бюджета 2016 г.	Уточнен план за годината към 31.10.2016 г.	Отчет към 31.10.2016 г.	Изпълнение на план/отчет (%) към 31.10.2016 г.
1	2	3	4	5
I. ПРИХОДИ - ВСИЧКО	800000	800000	539043	67
Собствени приходи	800000	800000	539043	67
Неданъчни приходи	800000	800000	539043	67
Приходи и доходи от собственост	800000	800000	681118	85
- Нетни приходи от продажби на услуги, стоки и продукция	700000	700000	649850	92
- Приходи от наеми на имущество	100000	100000	31268	31
Държавни такси			8	
Глоби, санкции и наказателни лихви			600	
Други приходи			4162	
Постъпления от продажба на нефинансови активи			4448	
Внесени ДДС и други данъци върху продажбите			-151293	
II. РАЗХОДИ - ВСИЧКО	18852100	18978923	14475129	76
Общо разходи	18852100	18978923	14475129	
Текущи разходи	16482100	16532923	13274738	80
Персонал	12966600	13007203	10812744	83
Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови и служебни правоотношения	9226600	9229520	7386085	80
Заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения	1236000	1236000	1025076	82
Заплати и възнаграждения на персонала, нает по служебни правоотношения	7990600	7993520	6361009	79
Други възнаграждения и плащания за персонала	1180000	1209000	1188478	98
Задължителни осигурителни вноски от работодатели	2560000	2568683	2238181	87
Осигурителни вноски от работодатели за държавното обществено осигуряване (ДОО)	1600000	1605480	1389593	86
Здравноосигурителни вноски от работодатели	700000	702170	593065	84
Вноски за допълнително задължително осигуряване от работодатели	260000	261033	255523	97
Издържка	3365500	3375720	2351946	69
Платени данъци, такси и административни санкции	125000	125000	86622	69
Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности	25000	25000	23426	93
Капиталови разходи	2370000	2446000	1200391	49
Основен ремонт на дълготрайни материални активи	53000	208564	0	0

Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2016 година

(Продължение и край)				
Придобиване на дълготрайни материални активи	942000	1010687	746143	73
Придобиване на нематериални дълготрайни активи	1375000	1226749	454248	37
НАТУРАЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ				
Щатни бройки - общо	968	968	927	
Средногодишни щатни бройки - общо	968	968	923	
Щатни бройки	968	968	927	
III. ТРАНСФЕРИ				
III. А. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ/РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ И ДРУГИ БЮДЖЕТИ	18352100	18442320	10645470	57
Получени трансфери (субсидии/вноски) от ЦБ (нето) - Получени трансфери (субсидии) от ЦБ (+)	18352100	18442320	10645470	57
III. Б. ТРАНСФЕРИ МЕЖДУ БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ/ СМЕТКИ	-300000	-263397	-124126	47
- Получени трансфери (+) - Предоставени трансфери (-) - Трансфери от МТСП по програми за осигуряване на заетост (+/-)	-300000	-300000 36603	-196063 71937	65 196
III. В. ВРЕМЕННИ БЕЗЛИХВЕНИ ЗАЕМИ МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТНИТЕ СМЕТКИ И ИЗВЪН БЮДЖЕТНИТЕ ФОНДОВЕ И СМЕТКИ				
IV. БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-) (I - II + III)				
V. ФИНАНСИРАНЕ				
V. ФИНАНСИРАНЕ				

Приложение 2. Организационна схема на НСИ

Организационна схема към 01.11.2016 година

